

T.C.
BAŞBAKANLIK
AİLE ARAŞTIRMA KURUMU

İŞİTME ENGELLİ BİR ÇOCUĞUM VAR

Ankara, 1995

T.C.
BAŞBAKANLIK
AİLE ARAŞTIRMA KURUMU

İŞİTME ENGELLİ BİR ÇOCUĞUM VAR

HAZIRLAYANLAR

Prof. Dr. Latife BIYIKLI

Prof. Dr. Füsun AKKÖK

Doç. Dr. Gönül AKÇAMETE

Yrd. Doç. Dr. Bülbin SUCUOĞLU

Ar. Gör. Tevhide KARGIN

Ar. Gör. Sevgi KÜÇÜKER

Ar. Gör. Hatice Günayer ŞENEL

Fizyoterapist Gönül KOBAL

Berrin BAYDIK

Bu kitapçık, yukarıda adı geçen ekip tarafından hazırlanan beş kitaptan biridir.

BAŞBAKANLIK AİLE ARAŞTIRMA KURUMU YAYINLARI

Genel Yayın No : 91
Seri : Eğitim
ISBN : 975-19-1257-1
Yayın Yönetim : Turhan ŞAHİN
Basımevi : Bizim Büro Basımevi
Selanik Cad. 18/11 Kızılay-ANKARA
Tel : 431 88 81 - 433 36 36

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ vii

BÖLÜM I

İşitme Engelli Bir Çocuğum Var 1

BÖLÜM II

İşitme Engelli Çocuk Kimdir? 7

İşitme Kaybı Nasıl Ölçülür? 9

İşitme Cihazı Nedir? 11

Çocuğumu Cihazını Kullanmaya Nasıl

Alıştırabilirim? 12

Cihazın Bakımını Nasıl Yapabilirim? 16

Çocuğumun İşitme Kaybının Türü Nedir? 18

İletimsel Tip Kayıp 19

Duyusal-Sinirsel Tip Kayıp 20

İşitme Engelinin Nedenleri Nelerdir? 21

İletimsel Tip İşitme Kaybının

Nedenleri 22

Duyusal-Sinirsel Tip İşitme Yetersizliğinin

Nedenleri 25

İşitme Engelli Çocukların Gelişimsel Özellikleri

Hakkında Neler Biliyoruz? 27

Çocuğumun İşitme Yetersizliğı Onun Dil ve Konuşma Gelişimini Etkiler mi?	28
Çocuğumun İşitme Yetersizliğı Onun Zihinsel Gelişimini Etkiler mi?	30
Çocuğumun İşitme Yetersizliğı Onun Fiziksel Gelişimini Etkiler mi?	31
Çocuğumun İşitme Yetersizliğı Onun Duygusal Gelişimini Etkiler mi?	31
Çocuğumun İşitme Yetersizliğı, Onun Sosyal Gelişimini-Uyumunu Etkiler mi?	33

BÖLÜM III

İşitme Engelli Çocuğm İçin Neler

Yapabilirim?	37
Bebeklik Dönemi.....	38
Okul Dönemi.....	50
Ergenlik ve Yetişkinlik Dönemi	55

EKLER

Ek 1	61
Ek 2	62
Ek 3	63

MERHABA SAYGIDEĞER ANNE-BABALAR

Dünyamızda tüm toplumların gündemindeki konularından biri de "özürlüler ve onların aileleri" sorunudur. Özür, bireye özel olmakla birlikte, getirileri ailenin her bireyini etkilemektedir. Özürlü bireye sahip sizlerin; yaşamınızın her döneminde, bu durumdan etkilendiğinizi biliyorum. Özürlülerin yeterli sıcaklığı ve bakımı bulabildikleri tek yer olan aile, eğitim ve rehabilitasyon konusunda yalnız ve desteksiz bırakılırsa; ailenin devamlılığını sağlamak zorlaşabilir.

Bu sebeple, özürlü bireye sahip ailelerin aile içi ve dışında birbirine destek olması, yardımlaşması ve özellikle iletişim konularını açık tutması, hem özürünün hem de diğer aile bireylerinin mutluluğu için çok önemlidir.

Bu amaçla, özürlü bir çocuğa sahip sizlerin, gerek özür konusunda gerekse ne yapılması gerektiği konusunda ilk andan itibaren özenle ve doğru olarak bilgilendirilmeleri gereklidir.

Türk ailesinin güçlendirilmesi amacıyla; araştırma, yayın ve eğitim çalışmaları yapmakla yükümlü olan Aile Araştırma Kurumu, 1995 yılında "Özürlü Bireyi Olan Ailelere" yönelik rehberlik projesini başlatmıştır.

*Çeşitli özür gruplarına göre, aile bireylerinin karşı karşıya oldukları sorunlar ve bu sorunlar karşısında ne yapmak gerektiği konusunda bilgilendirmek, sağlıklı bir aile yapısının oluşumuna katkı sağlamak amacıyla hazırlanan, **Aile Eğitimi** kitaplarını sizlere ulaştırmış bulunuyoruz.*

Üniversitelerimizin özel eğitim alanında ihtisaslaşmış saygıdeğer öğretim üyelerine hazırlatmış olduğumuz bu kitaplarda verilen bilgilerle sizlere yardımcı olmaya çalıştık. Sorun ve ihtiyaçlarınızın yığınla olduğunu biliyorum. Elimizdeki tüm kaynakları sorunlarınızın çözümünde kullandığımızı bilmenizi isterim.

Özürlü bireyi olan saygıdeğer anne-babalar yaşamınızı çok daha kolay, çok daha güzel ve çok daha yaşanabilir kılmak amacıyla başlattığımız bu çalışmayla sizlere yardımcı olabildiysek ne mutlu bizlere...

Çocuklarınızla birlikte mutlu, sevgi dolu bir yaşam sürmenizi diliyorum.

Abdülkadir ATEŞ
Devlet Bakanı

ÖNSÖZ

Her çocuğun bakım ve eğitimi özen ister. Bu özende temel sorumluluk aileye düşmektedir. Çünkü aile çocuğun ilk öğretmenidir. Çocuk ilk yıllardan başlayarak dünya ve kendisi hakkındaki bilgileri, yaşam mücadelesini; ailesinin sıcak ve güvenli ortamında öğrenmeye başlar.

Bu aşamada ailenin, çocuğunun gelişimini en üst düzeye çıkarmak için ona pekçok beceriyi öğretme sorumluluğu vardır. Bu sorumluluk engelli bir çocuğa sahip anne babalarda daha fazladır. Çünkü engelli bir çocuğun gelişim sürecinde yaşıtlarına göre farklılıkları ve gelişimin bazı alanlarında yetersizlikleri olabilecektir. Bu yetersizliklerin en aza indirgenmesi; çocuk için en uygun eğitim ortamının sağlanmasıyla mümkün olacaktır.

Çocuklar için en doğal ortam ev ortamıdır. Bu ortam çocukların gelişimleri ve eğitimleri için çok önemlidir. Ancak çocuğun engelli olması, bu ortamın çocuğun özelliklerine uygun olarak düzenlenmesini gerektirebilir. Ayrıca, farklı özellikte bir çocuğun aileye katılımı ile aile bireyleri daha önce bilmedikleri ve alışık olmadıkları bir durumla karşı karşıya kalmakta; aileler çocuklarının gelişimi ve onların neler yapabilecekleri, hangi konularda yetersizlikleri olabileceğini bilememektedirler. Bu nedenlerle, ailelerin engelli çocuklarının gelişimleri ve yetersiz oldukları alanlar hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Engelli bir çocuğa sahip olan siz anne babalar için hazırlanmış olan bu el kitabında, sizlere çocuklarınızın özelliklerini tanıtıp, gelişim ve eğitimlerine ilişkin neler yapabileceğiniz, hangi kurumlardan yardım alabileceğiniz konularında bilgiler verilmesi hedeflenmiştir.

Yararlı olması dileğiyle...

Prof. Dr. Latife BIYIKLI

I. BÖLÜM

İŞİTME ENGELLİ BİR ÇOCUĞUM VAR

Sağlıklı bir çocuğa sahip olmak, her anne babanın en önemli isteklerinden birisidir. Anne ve babalar hamilelik döneminden başlayarak çocuklarının en iyi özelliklere sahip olmalarını hayal ederler; onların toplumun ve kendilerinin değer verdiği, önemli gördüğü tüm özellikleri taşımasını dilerler. Herkes gibi siz de sağlıklı bir bebek isterken ve beklerken, bebeğiniz doğduğunda bazı farklılıklarının olduğunu gördünüz. Görüştüğünüz doktorlar, uzmanlar çocuğunuza tanı koydu ve bunu öğrendiğinizde büyük üzüntü duydunuz. Çocuğunuzun probleminin kısa sürede düzelemeyeceğini, bir takım tedavi ve uygulamaların yapılması gerektiğini öğrendiniz. Ya da çocuğunuz doğduğunda sağlıklıydı, büyüdükçe çocuğunuzun seslere tepki vermediğini farketmeye başladınız. Örneğin yaşlıları bir ses duyduğunda başını sese doğru çevirir, annesinin sesine gülümseyerek tepki verirken, sizin çocuğunuz henüz sesleri farketmiyor, hatta konuştuklarınızı anlamakta zorlanıyordu. Belki de önceleri fazla önemsemediniz, kondurmadınız. Bir süre sonra çocuğunuz doktorla götürdüğünüzde çocuğunuzun işitme kaybının olduğunu öğrendiniz. Bu durum kaza, ateşli hastalıklar gibi sonradan oluşan nedenlerden dolayı, sağlıklı doğan çocuğunuzun, daha önce yapabildiği iletişim becerilerini yitirmesi şeklinde de görülebilir.

Farklı özellikleri olan bir çocuğunuzun olması sizlerde çok değişik duygular, düşünceler ve durumlar yaratabilir. İster doğuştan ister sonradan olsun çocuğunuzda bir problem olduğunu öğrendiğinizde büyük üzüntü ve hayal kırıklığı yaşamanız, kendinizi yalnız hissetmeniz, belki de kendinizi cezalandırılmış ve suçlu hissetmeniz doğaldır. İlk şok, çaresizlik ve kaygı duyguları zamanla yerini "Çocuğumu daha iyi nasıl tanıyabilirim. Ona nasıl yardımcı olabilirim, onu eğitmek için neler yapmalıyım?" çabalarına ve arayışlarına bırakmaktadır. Her ailenin tepkileri, davranışları değişik olabilir. "Acaba çocuğum ne kadar gelişebilecek ve onu toplumla nasıl kaynaştıracacağız?" gibi sorular ve endişeler her ailede ortak olan noktalardır. Öncelikle bütün bunları yaşamanızın doğal olduğunu belirtmek istiyoruz. Beklemediğiniz, hiç bilmediğiniz bir durumla karşılaştığınızda ağlamak, içinize kapanmak, üzülmek, durumu kabul etmemek de bir süre için yaşanabilir. Normal ya da farklı özelliği olan bir bebek doğduğunda veya sonradan gelişen bir problemle karşılaşıldığında her anne baba şaşkınlık ve panik yaşayabilir. Ancak sizler çocuğunuzu tanıdıkça, çocuğunuzun her çocuk gibi bakıma, ilgiye, sevgiye, şefkate ihtiyacı olduğunu farkettikçe ve onların gelişimini üstlendikçe bu duygular yerini daha olumlu ve güzel düşüncelere, duygulara bırakacaktır.

Çocuğunuzun gelişimsel gereksinimlerini karşılayabilmek için doktorlar, odyologlar, uzmanlar, özel

eğitimciler, psikologlar ve öğretmenlerle işbirliği yapmanız gerekecektir. Çocuğunuza ancak bu şekilde yardım edebilirsiniz. Unutmayın ki, artık çocuğunuz için en iyi yol sizlere verilen tedavi ve eğitim programlarını doğru ve düzenli olarak uygulamak ve uzmanlarla sürekli işbirliği içinde çalışmaktır. Çocuğunuza iletişim becerilerini kazandırabilmeniz için konuşma ve dil gelişimi programını belki de uzun süre uygulamanız gerekecektir. Bunun uzun ve zor bir uğraş olabileceği düşüncesi sizi yıldırmayın, unutmayın ki, erken dönemden itibaren bu programın uygulanması ihmal edilecek olursa, daha sonra konuşma ve dilin kazanılması çok daha güçleşecektir. Size ocuğunuzun bir kaç yıl sonra řu anda yapamadığı etkinlikleri kazanmaya başlayacağı söylenebilir. İstediğiniz hedeflere ulaşabilmeniz için özel eğitimciler tarafından verilecek programı; verildiği zaman ve şekilde yerine getirmeniz gerekecektir. Bir kez daha hatırlatalım ki, verilen programları "ocuğum biraz büyüsün, sonra yaparım" diye ertelemek çocuğunuzun gelişimi için sakıncalı olacaktır.

Aile ortamı içinde bütün aile bireylerinin birbirine ve özellikle çocuğun bakımını üstlenmiş olan anneye destek olması, hem aile bireylerinin duygusal yönden rahatlaması hem de çocuğun gelişimi açısından çok gereklidir. Yakın çevrenizden ve akrabalarınızdan alacağınız destek, sizlerin bu durumla daha kolay

başa çıkabilmenize ve ailenin diğer gereksinimlerine de zaman ayırmanıza yardımcı olacaktır. Ailedeki diğer çocukların, kardeşlerin gereksinimlerinin ve beklentilerinin de olduğunu hiç unutmayın.

Siz anne babalar, çocuklarınızın gelişiminde çok önemli bir yere sahipsiniz. Çocuklarınızı en iyi tanıyanlar ve neler yaptığını en iyi gözleyebilenlersiniz. Doktorlar, odyologlar özel eğitimciler, öğretmenler çocuklarınızı sizden daha az görme şansına sahiptirler. Çocuklarınızın gelişimini dikkatle takip edin. Gözlem ve görüşlerinizi, fikirlerinizi uzmanlarla, eğitimcilerle paylaşın. Çocuğunuza en çok yardım edebilecek, onu geliştirebilecek kişilerin sizler olduğunu hiç unutmayın.

Biraz da çocuğunuzdan bahsedelim. Aslında işitme engelli bir çocuğun, dil ve konuşma becerilerindeki yetersizliklerinin dışında diğer çocuklardan pek farkı yoktur. Kişiliği, duyguları, gereksinimleri diğer çocuklar ve yaşlılarıyla aynıdır. Duygusal açıdan diğer yaşlılarının etkilendiklerinden o da etkilenir. En önemli problem isteklerini, ihtiyaçlarını sözel olarak ifade edememe gibi yetersizliklerinin olmasıdır. İşitme yetersizliğine uyum sağlaması ve diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilmesi, daha çok çevresindeki insanların yani annesinin, babasının, kardeşlerinin, öğretmenlerinin, yaşlılarının ve toplumun ona gösterdiği tepkilere, onu ve özelliklerini kabul etmesine bağlıdır.

Sevgili anneler babalar, çocuklarınızın hangi alanlarda ve becerilerde yetersizlikleri olursa olsun, yapmanız gereken en önemli iş, eğitim sürecinde onları yaşlılarından ayırmamaktır. Yaşlılarıyla birlikte eğitim gördüğü sürece, kendisini toplumun bir parçası hissedecek, toplum içinde yer almasıyla, yaşamasıyla çıkabilecek problemlerle baş etmesini daha kolay öğrenecektir.

Hepimizin ortak amacı, çocuklarımızı mümkün olduğunca kendilerini ifade edebilir hale getirmek ve çevrelerine en az bağımlı ya da bağımsız yaşayabilmeleri için gerekli bilgileri, becerileri kazanmalarını sağlamaktır. Çocuklarımızı toplumun tanıyabilmesi ve benimseyebilmesi için onlara, diğer insanlarla birlikte olma fırsatları yaratmalı ve olabildiğince bağımsız yaşayabilmeleri için çaba göstermeliyiz.

Unutmayın, bu çabalarınızda yalnız değilsiniz... Sizinle benzer duygu ve deneyimleri yaşayan bir çok aile var... Onları arayıp bularak, işbirliği yaparak, birbirinizin deneyimlerinden de yararlanarak çocuklarınızı geliştirebilirsiniz.

Gelin bu kitapçığımızda çocuklarımızı, onların özelliklerini biraz daha yakından tanıyalım. Böylece hem bizler, hem çevremiz onlarla daha kolay kaynaşacak ve gelişimlerine nasıl katkıda bulunabiliriz sorusuna da daha kolay cevap bulabileceğiz.

II. BÖLÜM

İŞİTME ENGELLİ ÇOCUK KİMDİR?

İşiten bebekler dünyaya geldikleri andan itibaren çevrelerindeki sesleri duyarlar. Herhangi bir gürültü duyduklarında irkilirler, dikkat kesilirler. Anne-babalarının seslerini ayırdederler. Duydukları seslere, konuşmalara bakışları, yüz ifadeleri ve baş hareketleri ile tepkide bulunurlar. Söylenenleri anlarlar. Zamanla geliştikçe, isteklerini, duygularını ve düşüncelerini önce tek kelimeli ifadelerle anlatır, sonra iki ve daha fazla kelimeli cümleler kurmaya başlarlar. Konuşmaları geliştikçe çevrelerindeki kişilerle daha rahat iletişim kurarlar.

İşitemeyen bebekler işitme organındaki değişik düzeylerde olan hasarlar nedeniyle sesleri algılamakta, konuşmalarını geliştirmekte çeşitli derecelerde güçlükler yaşarlar. Ancak bu durum işitme engelli çocuğun hiçbir zaman konuşamayacağı anlamına gelmez. En ileri derecede bir işitme kaybı bile anlaşılabilir bir konuşma için aşılabilir bir engel değildir. Yeter ki bu çocuklar erken teşhis edilebilsin, uygun işitme cihazı ve uygun eğitim fırsatlarından yararlanabilsinler. Uygun eğitim fırsatları sağlandığında bu çocuklar da konuşmayı öğrenebilirler. Ancak bunun için daha fazla zamana ve desteğe ihtiyaç duyarlar.

Buna göre işitme engelli çocuklar, işitme organındaki çeşitli hasarlar nedeniyle çevrelerindekiyle konuşma ve konuşmaları anlamada güçlükleri olan ve bu nedenle de özel yardıma ve desteğe gereksinim duyan bireyler olarak tanımlanabilirler.

İşitme engeli çok hafif dereceden çok ileri derecelere kadar farklılıklar gösterebilir. Hiçbir işitme engelli çocuk tam olarak işitemeyen değildir. Hiç işitmeyen çocukta az da olsa bir işitme kalıntısı vardır. Biz bunun için "işitme kalıntısı" ya da "artık işitme" terimlerini kullanıyoruz. Bu durumda halk arasında sıkça kullanılan "sağır-dilsiz" teriminin tüm işitemeyenler için kullanılmasının uygun olmadığını söyleyebiliriz. Sağırılık, çok ileri düzeyde bir işitme kaybıdır, ve hafiften ağıra doğru değişen tüm işitme kaybı derecelerini kapsamaz.

Sizin de işitme kayıplı bir çocuğunuz var. Bunu öğrendiğiniz andan itibaren çocuğunuzun durumu ile ilgili bilgi edinmek ihtiyacındasınız. Özelliklerini, neleri yapıp yapamayacağını, onlarla nasıl iletişim kuracağınızı bilmek istiyorsunuz. Bu isteğinizde de haklısınız. Şimdi biz sizlere çocuğunuzun işitme kaybının belirlenmesi aşamasından başlayarak bu bilgileri vermek istiyoruz.

Ancak bu bilgilere geçmeden önce işitme, işitme güçlüğü, odyolog, odyometri, desibel, frekans gibi

bazı temel kavramları açıklayacağız. Bunun için kitabın arkasında tanımlar kısmında verilen Ek 1'e bakabilirsiniz. Eğer sizler bu kavramların ne anlama geldiğini bilerseniz çocuğunuzun doktoru, öğretmeni ile daha kolay iletişim kurabilecek ve bu kitapta anlatılanları daha iyi anlayabileceksiniz.

İŞİTME KAYBI NASIL ÖLÇÜLÜR?

Çocuğunuzda işitme kaybı olduğundan kuşkulandığınızda muhtemelen ya ana-çocuk sağlığı kuruluşlarına ya da hastanelerdeki kulak–burun–boğaz servislerine başvurduunuz. Doktor, çocuğunuzu muayene ettikten sonra sizi, işitme kaybının derecesini belirlemek için odyologa göndermiştir. Odyolog, çocuğunuzun işitmesini test eden, hangi düzeyde işitme kaybı olduğunu söyleyen ve işitme cihazına ihtiyacı olup olmadığını belirleyen kişidir. Odyolog, işitme kaybının derecesini "Odyometri" denilen araçlar yardımıyla belirler. Bu tür ölçümler hastanelerin odyoloji kliniklerinde ve odyoloji merkezlerinde gerçekleştirilir. Odyometrik ölçümler sonunda, çocuğunuzun her iki kulaktaki işitme kaybı ayrı ayrı belirlenir ve sonuçlar "odyogram" denilen ses grafiğine işlenir. Sanırım çocuğunuzun ölçümünden sonra sizin de elinize üzerinde grafik olan böyle bir kağıt verilmiştir.

Odyogram sonuçlarından hem çocuğunuzun işitme kaybının derecesini hem de türünü öğrenebilir-

siniz. Ayrıca odyogram sonuçlarına bakarak işitme kaybının her iki kulakta olup olmadığını da görebilirsiniz. Kitabın arkasında Ek-2'de tabloda verilen çocuğunuzun işitme kaybı derecesine (db) ve düzeyine göre hangi sesleri duyulabileceğine ilişkin örneklerden çocuğunuzun işitme kaybı düzeyini daha iyi tanımanız mümkün olabilir ve odyogramdaki bilgileri daha iyi anlayabilirsiniz.

Buraya kadar, yapılan odyolojik inceleme sonucunda sizler iki durumla karşı karşıya kalabilirsiniz. Bunlardan birincisi, çocuğunuzda belirlenen işitme kaybının ameliyat ya da ilaç tedavisi ile düzeltilip düzeltilemeyeceğidir. Eğer yapılan incelemeler sonucunda çocuğunuzun işitme kaybı ameliyat ya da ilaç tedavisini gerektiriyorsa bu yola başvurabilirsiniz. İkinci bir durum ise, ki bu durumda çocuğunuzda belirlenen işitme kaybının ilaç ve ameliyatla düzeltilmesi mümkün değildir. Böylesi bir durumda sizler çocuğunuza en uygun işitme cihazını sağlamalı ve onu bu cihazı kullanmaya alıştırmalısınız. Ancak unutmamalısınız ki cihazı tavsiye edecek kişi ya da yer yalnızca odyoloji merkezleri ve uzman odyologlardır. Odyolog, çocuğunuz için en uygun cihazı belirler. Bu belirlemeden sonra cihaz alınabilir. Cihazın uygun olması işitmenin kalitesi ve kulağın korunması yönünden çok önemlidir. Bu nedenle, uzman olmayan kişilerce önerilen cihazın yararlı olmayacağı gibi, işitme kalıntısını da yok edebileceğini unutmayınız.

İŞİTME CİHAZI NEDİR?

Karşımıza çıkan yeni bir kavram da "işitme cihazları"dır. Nedir işitme cihazı? Ne işe yarar? Değişik türleri var mıdır? Çocuğumu cihaza alıştırmada konusunda neler yapmalıyım? Şimdi bu soruları cevaplamaya çalışalım.

İşitme cihazları sesleri yükselten araçlardır. İşitme cihazlarının tümü işitme engelli çocuğun dinleme deneyimlerini geliştirmek için düzenlenmiştir. Dinleme, işitme engelli çocuklarda çok önemlidir. Çünkü işitme engelli çocukların yeterli dinleme deneyimi olmadan, dillerini ve konuşmalarını geliştirme şansı çok azdır. Bu yüzden çocukların işitme kayıpları belirlendiği andan itibaren cihaz takmaları gereklidir. Aynı zamanda bu cihazın daha önce belirtildiği gibi çocuğunuza uygun olması çok önemlidir. Böylece çocuğunuz işitme cihazı yardımıyla işitme kalıntısını en iyi biçimde kullanmasını öğrenebilecek, dil ve konuşmasını geliştirebilecektir. Tekrar edecek olursak işitme cihazının görevi sadece sesleri yükseltmek ve doğrudan kulağa ulaştırmaktır. İşitme hasarını düzeltmek ya da çocuğun işitmesini sağlamak gibi bir görevi yoktur.

İşitme cihazlarının çok değişik türleri vardır. Kulak arkasına ve gözlük ucuna takılanları olduğu gibi, kulak içine yerleştirilen daha da küçültülmüş modelleri vardır. Bunlar çocuğunuzun kullandığı

bireysel işitme cihazlarıdır. Uzman odyolog bu modellerden çocuğunuzun işitme kaybına ve türüne göre en uygununu seçerek size önerecektir. Uygun işitme cihazını aldıktan sonra yapacağınız iş çocuğunuzu cihaza alıştırmaktır.

ÇOCUĞUMU CİHAZINI KULLANMAYA NASIL ALIŞTIRABİLİRİM?

Çocuğunuza uygun işitme cihazı sağlandıktan sonra cihazın sürekli kullanımında sorunlar yaşayabilirsiniz. Başlangıçta bu sorunları yaşamanız doğaldır. Önemli olan çocuğunuzu zorlamadan, cihazını kullanmaya istekli hale getirmeniz ve cihazın gözlük kadar gerekli olduğunu kavramasına yardımcı olmanızdır.

Çocuğunuza cihaz takıldığında, ilk anda çevresinde daha çok sesi farketmeye başlayabilir. Aynı zamanda sesle birlikte çeşitli gürültüleri de algılayabilir. İlk anda duyduğu bu sesler onu şaşırtabilir, korkutabilir ve rahatsız edebilir. Bu nedenle ilk günlerde daha az gürültülü ortamlarda cihazını takmasını sağlarsanız, daha kolay alıştırebilirsiniz. Eğer ilk günden tüm gün kullanamıyorsa, ne kadar süre çıkarmadan taktığına bakarak başlangıç takma süresini belirleyebilirsiniz. Daha sonra bu süreyi hergün ve günün değişik saatlerinde giderek arttırabilirsiniz.

Eğer çocuğunuz tüm çabalarınıza karşın cihazını takmaya istekli değil ve sürekli reddediyorsa ortada gerçek bir problem olabilir. Ya kulağı ağrıyor ya kulak kalıbı sert olduğu için acı veriyor ya da kulak kalıbı alerji yapmıştır. Bu gibi durumlarda çocuğun cihazını kullanmasına yönelik aşırı baskıcı tutum içinde olmanız onun cihazını tümüyle reddetmesine yol açabilir. Bu nedenle en uygunu doktora ya da odyologa başvurarak, böyle bir sorunu olup olmadığını öğrenmenizdir. Kulağında herhangi bir problem yokken takmak istemiyorsa, çocuğunuz cihazını takmak zorunda olduğunu öğrenmelidir.

Bunun için çocuğunuz sevdiği bir etkinlik ya da oyuncakla oynarken cihazını takın ve çalıştırın. Bu baskı uygulamanızdan daha çok işe yarayacak ve kısa sürede cihazın önemini kavrayarak tüm gün kullanır hale gelecektir. Cihazını sık sık çıkarıyorsa, hemen onu unutturacak sevdiği bir oyunu birlikte oynamaya başlayın. Ya da her iki eline hoşlandığı oyuncak, şeker, bisküvi gibi şeyler vererek cihazını çıkarmasını engelleyin. Bu arada aniden duyulan tek bir sese dikkatini çekerek onu sese doğru yönlendirin. Örneğin "O ne? Bir ses duydum. Bak kapı çalıyor" deyin. Böylelikle çocuğunuz sesleri tek tek duydukça, duymanın zevkine varacak ve aracını kullanmaya daha istekli hale gelecektir.

Bizler işitme cihazlarının kullanımına ilişkin zaman zaman ailelerden gelen bazı sorular ile karşılaşmaktayız. Sıklıkla karşılaştığımız sorular şunlardır:

1. Çocuğumun işitme kaybı çok fazla. Bu nedenle cihazın yararlı olmadığını düşünüyorum. Doğru mu?

İşitme cihazları bildiğiniz gibi sesleri yükselterek çocuğunuzun işitme kalıntısından yararlanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle odyologun cihaz önerdiği orta, ağır, çok ağır düzeydeki işitme kayıplı her çocuk cihazdan yararlanabilir.

2. Çocuğum cihazı takar takmaz hemen yararlanır mı?

Bu durum işitme kaybının ağırlığı, türü ve cihazın uygunluğuna göre değişebilir. Bazı çocuklar çok kısa sürede cihazdan yarar sağlarken, bazıları için bu daha uzun sürede gerçekleşebilir. Çocukların özelliğine göre farklılık göstermekle birlikte genel olarak cihazdan tam olarak yararlanmak için 1,5-2 ay geçmesi gerekebilir.

3. İşitme cihazı onun işitmesine zarar verir mi?

Cihazın işitmeye zarar verdiğine ilişkin bugüne dek kanıtlanmış birşey yoktur. Bilinmesi gereken çocuğunuzun işitmesinin yaşamının erken döneminde uyarılmasının konuşma ve dil becerilerinin gelişmesinde çok önemli olmasıdır. Bu onun tüm gelecekteki gelişimi için hayati önem taşımaktadır. Eğer sizler çocuğunuzun cihazının uygun olmadığını

düşünüyorsanız bu konuyu bir odyologla tartışabilir ve daha uygun cihaz takmasını sağlayabilirsiniz.

4. İşitme cihazını evin dışında takarsa cihazına zarar verebilir mi?

Çocukların çoğu oyun oynarken cihazlarına zarar verebilirler; tıpkı gözlük kullanan çocukların gözlüklerini düşürüp kırabilecekleri gibi. Ancak bu durum onun cihazını dışarda kullanmaması için bir neden olamaz. Onun yerine mümkün olduğunca en kısa zamanda çocuğa cihazını nasıl koruyacağı öğretilmelidir.

5. Cihazı ilk açarken düşük düzeyde mi başlamalıyım?

Çocuğunuza en iyi dinleme imkanını vermek için uzman odyologun önerdiği gerekli düzeyden başlamalısınız. Düzeyi yavaş yavaş arttırmanın bir yararı olmaz.

6. İşitme cihazı giysilerin altında kalabilir mi?

İşitme cihazı giysilerin altında kalırsa çocuğunuzun kulağına giden sesin kalitesi etkilenebilir. Bu nedenle, zorunlu olmadıkça cihazı giysilerin altında tutmayın.

Bu tür soruları daha da arttırmak mümkündür. Sizlere önerimiz, aklınıza takılan benzeri soruları cihazı aldığınız yerdeki kişilere ve odyologa

sormanızdır. Eğer soruların cevabını bulamazsanız, cihazın çocuğunuz için yararlı olmadığını düşünmeye başlayabilirsiniz. Bu durum da çocuğunuzu cihaza alıştırmaya çabalarınızı olumsuz olarak etkileyebilir.

CİHAZIN BAKIMINI NASIL YAPABİLİRİM?

Çocuğunuzun işitme cihazından tam yararlanabilmesi için ortaya çıkabilecek kullanım güçlüklerine ve sorunlarına karşı uyanık olmalısınız. Bu güçlük ve sorunlar şunlar olabilir:

Kulak kalıbının kulağa uymaması: Kulak kalıbı çocuğun kulak kepçesine tam olarak yerleşmelidir. Çocuğunuz büyüme dönemi içinde olduğundan kulakları da büyümektedir. O nedenle kalıp zamanla küçük gelebilir. Bu yüzden belirli aralıklarla kulak kalıbının değiştirilmesi gerektiğini unutmayın. Eğer kulak kalıbı uymuyorsa, ya da kalıpta çatlak ve yarık varsa, cızırtılı ılık sesi duyabilirsiniz. Bu taktirde kulaklığın uyup uymadığını ve çatlak olup olmadığını uzman odyologa ya da işitme cihazı satıcılarına kontrol ettirin. Eğer uymuyorsa ya da çatlak varsa yenisini yaptırmaya çalışın.

Kulak kalıbının temiz olmaması: Kulak kalıbını temiz tutun. Eğer kulak kalıbı alıcıdan ayrı ise ılık su ile temizleyin ve kurulayın. Temizlerken deterjan, alkol kullanmayın. İçinde su kalmamasına özen

gösterin, mikrofon kısmına asla su kaçırmayın ve tozdan koruyun.

İşitme cihazından kesik kesik ses gelmesi: Bu durumun nedeni akü, pil zayıflaması ile kablonun kopması olabilir. Bu takdirde taze akü, pil takın ya da kabloyu değiştirin.

Bu sorunların dışında cihazdan hiç ses gelmeyebilir. Böyle bir durumda ilgili servise başvurmanız uygun olur. Ancak servise başvurmadan önce aşağıdaki nedenlerden oluşabileceğini düşünerek kontrol edin:

* Akü, pil bitmiş olabilir. Bunun için pilleri kontrol edin.

* Akü, pil ters takılmış olabilir, tekrar kontrol edin.

* Kablo kopmuş olabilir. Kabloyu yenisiyle değiştirin.

* Kulağa giren hortumun içi buharlaşma yapmış olabilir. Hortumu iyice kurutun.

* Kalıbın iç kısmı, kulak kirinden tıkanmış olabilir. Kalıbı yıkayın, kurutup yerine takın.

* Cihaz anahtarı açık konumda olmayabilir. anahtarı açık konuma getirin.

* Kulak kalıbı, kulak kepçesine tam oturmamış olabilir. Kontrol ederek size önerdikleri şekilde uygun yerine yerleştirin.

* Çocuğunuzun "odyogram"ında belirtilen işitme kaybı türüne göre işitme cihazını aldınız. Gerekli önerileri yerine getirerek tüm gün kullanımını sağladınız. Ancak odyogramda belirtilen işitme kaybı türünün ne anlama geldiğini öğrenmek istiyorsunuz. Öyleyse şimdi sizinle işitme kaybı türlerini ve ne anlama geldiğini görelim.

ÇOCUĞUMUN İŞİTME KAYBININ TÜRÜ NEDİR?

Eğer bir çocuk normal işitmeye sahipse dış, orta ve iç kulak görevini yapıyor demektir. İşitme yetersizliği bu bölümlerin bir ya da daha fazlasında hastalık, hasar ve anormallikler sonucu oluşur. Eğer problem sesin iletildiği dış ve orta kulakta oluşmuş ise, bunun sonucunda ortaya çıkan işitme güçlüğü **iletimsel türdedir**. İç kulakta ya da beyindeki işitme merkezine işitmeyi götüren sinirlerde bir problem var ise, bu durumda oluşmuş işitme engeli türü **duyusal-sinirseldir**.

Çocuğunuz için "doğuştan" işitme engelli denilirse, bu terimin ne anlama geldiğini merak etmiş olabilirsiniz. "Doğuştan" doğduğu zaman işitme kaybının mevcut olması anlamına gelir. Bazı işitme kayıpları için de "sonradan" terimi kullanılır. Sonradan terimi ile de doğumdan sonraki herhangi bir zamanda

oluşan işitme kaybı anlaşılır. Bu ilk 6 ayda olabileceği gibi 12. ayda da olabilir. Her iki sınıflandırma dilin kazanılmasına önem verilerek yapılmıştır. Çünkü işitme kaybı, çocuğunuzun yaşamında ne kadar erken olursa, dil gelişimi ve konuşması o kadar çok etkilenecektir.

Doğuştan ya da sonradan oluşan bir işitme kaybı, aynı zamanda iletimsel ya da duyuşal sinirsel nitelikte olabilir.

İletimsel Tip Kayıp

Doktorunuz çocuğunuzda "**iletimsel tip**" bir işitme kaybının olduğunu söylemişse muhtemelen bu hafif ya da orta derecede olacaktır. İletimsel işitme engeli hiçbir zaman çok ileri düzeyde bir yetersizliğe yol açmaz. Ancak süreklilik olursa derecesi günden güne değişiklik gösterebilir ve çocuğunuzda aşağıdakilerine benzer problemler görülebilir.

- Konuşmayı izleme ve dinlemede zorlanabilir.
- Konuşmayı kazanması gecikebilir.
- Konuşması açık ve anlaşılır olmayabilir.
- Karşılıklı konuşmaları kaçırabilir.
- Kendisine söylenenleri işitmesine karşın, diğerlerine söylenenleri kaçırabilir.
- Grup tartışma ve etkinliklerine katılmakta, değişik konuşmaları izlemekte zorlanabilir.

- Öğrenmesinde güçlükleri olabilir. Okul başarısı etkilenebilir.

Eğer sizin çocuğunuzda bu ve benzeri sorunlar varsa bu durumda işitme cihazlarından yararlanabilir ve destek eğitimi gerekebilir.

Duyusal-Sinirsel Tip Kayıp

Eğer doktorunuz çocuğunuzda "**duyusal sinirsel tipe**" işitme kaybı olduğunu söylemişse, problem iç kulakta, sinirlerde ya da her ikisindedir. Duyusal-sinirsel tip işitme kaybı ileri ve çok ileri derecede işitme engeline yol açar ve tıbbi yöntemlerle düzeltilmeleri güçtür. Çocuğunuz için mutlaka uygun bir işitme cihazı gerekir. Diğer yandan dili kazanması, konuşma ve anlaşılabilirlik derecesi, anlama yeteneği, muhtemelen ağır derecede engellenmiştir. Duyusal sinirsel tip işitme kaybı olduğu belirlenen çocukta aşağıdaki problemler görülebilir.

- Ancak çok yakındaki şiddetli (yüksek) sesleri işitebilir.

- Konuşma seslerini duymakta zorlanabilir.

- Dili anlaması ve kazanmasında güçlükler olabilir.

- Kayıp bir yaşından önce oluşmuşsa, kendiliğinden konuşma ve dil gelişimi gerçekleşemez. Mutlaka eğitim alması gerekir.

- Sesleri işitmekten daha çok, titreşimlerin farkına varabilir.

- İletişimde ana kanal olarak işitme duyusu yerine görme duyusunu kullanır.

Bu özelliklerin hepsi çocuğunuzda gözlenmeyebilir. Duyusal-sinirsel kayıplı çocuklarda işitme kaybının derecesine ve diğer gelişim özelliklerine bağlı olarak farklılıklar gözlenir.

Çocuklarda iletimsel ve duyusal-sinirsel işitme kayıpları dışında, hem orta, hem de iç kulakta hasar oluşması sonucu "**karışık tip**" işitme kayıpları ile sadece beyindeki işitme merkezlerini etkileyen hastalıkların yol açtığı "**merkezi tip**" işitme kayıpları da görülebilir. Bu tür kayıplar da ileri ve çok ileri derecede işitme engeline yol açarlar.

İŞİTME ENGELİNİN NEDENLERİ NELERDİR?

Çocukların işitme engelli olduğunun anlaşılmasından sonra ailelerin öğrenmek istedikleri ilk soru şudur: Çocuğumun işitme yetersizliğinin nedeni nedir? Özellikle yeniden bir çocuk sahibi olmak istediklerinde bu nedeni bilmek daha da önemli olur. Ancak her zaman kolaylıkla cevaplandırılacak bir soru değildir. Özellikle duyusal-sinirsel işitme kaybı söz konusu olduğunda nedeni tek bir faktöre bağlayarak açıklamak güçtür.

Şimdi iletimsel ve duyuşal-sinirsel tip işitme kaybının olası nedenlerini birlikte inceleyelim.

İletimsel tip işitme kaybının nedenleri:

İletimsel tip işitme yetersizliğinin başlıca nedeni, dış ve orta kulak rahatsızlıklarıdır. Küçük çocuklarda ağır düzeyde bir işitme yetersizliği çok ender olarak bu rahatsızlıklardan dolayı oluşabilir. Ancak kulağın bu bölümlerinde oluşabilecek işitme güçlüklerini bilmemizde yarar vardır. Doğum öncesi gelişim sırasındaki anormalliklerden dolayı dış kulak ve kulak kanalı, hatalı gelişmiş olabilir. Bunların bazıları tıbbi yöntemlerle düzeltilebilir. Bazen de kulak kanalında kulak kiri oluşması sonucu bu durum geçici bir işitememe sorunu yaratabilir. Aslında doğal olarak herkesin kulağında kulak kiri oluşabilir. Fazla miktarda oluşmuş ise doktorun temizlemesinde yarar vardır. Hepiniz çoğu kez çocuklarınızın kulaklarındaki kiri sivri uçlu araçlarla temizlememe konusunda uyarılmışsınızdır. Kulak zarını zedelememek için bu uyarılara önem vermelisiniz.

Küçük çocuklarda sık rastlanan bir diğer durum da kulağa boncuk, düğme, leblebi gibi yabancı cisimlerin kaçmasıdır. Böyle bir durumla karşılaştığınızda çıkarmak için uğraşmak yerine hemen doktora başvurmalısınız. Çünkü kulak zarına zarar verebilir ya da yabancı cismin daha derinlere kaçmasına neden olabilirsiniz.

Orta kulak sorunları genellikle doğumdan sonra bebeklik ve çocuklukta ortaya çıkabilir. Nezle, grip, alerji, soğuk algınlığı, diğer solunum hastalıkları, lenf bezi ve bademcik iltihaplanması sonucu orta kulakta enfeksiyon oluşabilir. Kronik hale geldiğinde tedavisi güç ve zaman alıcı olabilir. Ayrıca orta kulakta sıvı birikebilir. Başlangıçta kolayca cerrahi müdahale ile atılabilen sıvı yapışkan hale gelirse kulağa bir tüp yerleştirilerek, orta kulağa zarar vermesi engellenir. Küçük çocuklardaki bu tür orta kulak rahatsızlıkları, uzun müddet farkedilemez. Bu nedenle anne ve babaların uyanık olmaları gerekir. Sık sık nezle, grip, soğuk algınlığı geçiren çocukların yılda en az bir kez kulaklarının incelenmesi ve işitme testlerinden geçirilmesi uygun olur. Buraya kadar iletimsel işitme engelinin nedenleri anlatılmaya çalışıldı. Şimdi ise bu tip işitme engelinin belirtilerini açıklamak istiyoruz. Bu belirtilerin farkına varılması bu çocukların tedavi ve eğitim hizmetlerinden daha erken yararlanabilmelerini sağlayacaktır.

- Eğer çocuğunuz sesin geldiği yeri bulmak için gözlerini ve başını çevirmiyorsa,

- Konuşmuyor ya da konuşmak için çaba harcamıyorsa,

- Dudak hareketlerine, yüz, vücut, jest ve mimiklerine olağanüstü dikkat ediyorsa,

- Kendi ismine, telefon, kapı çalmasına ve insan sesine tepki göstermiyorsa,

- Anladığını göstermiyor ya da çok fazla tekrara gereksinim duyuyorsa,

- Işığın yeterli olmadığı ortamlarda normal bir sesle çağrıldığında cevap vermiyorsa.

- Tepki vermeden önce görme duyusundan yararlanmaya daha fazla ihtiyaç duyuyorsa.

- Kulağa hoş gelmeyen kalitede bir ses kullanıyorsa.

- Kendi sesi ve konuşmaları olağandan çok yüksek ya da hafifse, çocuğunuzda işitme yetersizliği olabileceğinden kuşkulabilirsiniz.

Ayrıca son zamanlarda ağır bir baş incinmesi, ya da menenjit, kızamık, kızıl, kabakulak gibi bir hastalık geçirmişse; uzun süre devam eden soğuk algınlığı, burun tıkanıklığı, ağızdan nefes alma ve kulak ağrısı sorunu varsa, çocuğun işitmesinde bir sorun olabilir. Böyle bir durumda en kısa zamanda doktora başvurmalısınız. Yakınlarınızın çocuklarında da bu ve benzer belirtileri gözlemişseniz onları da en kısa zamanda doktora gitmeleri için uyarmalısınız.

Hafif ve orta derecede işitme yetersizliklerinin olduğu iletimsel tip kayıpların çoğu gördüğümüz gibi erken dönemde farkedilir ve tedavi edilirse düzeltile-

bilir. Ancak önlem alınmaz ve problemler sürerse işitme yetersizliği kalıcılık özelliği gösterebilir.

Duyusal-Sinirsel Tıp İşitme Yetersizliğinin Nedenleri:

Küçük çocuklarda iç kulakta ortaya çıkan işitme yetersizliğinin %50'sinin nedenleri bilinmemektedir. Bununla birlikte, bilinen nedenlerin birçoğunun da kalıtsal faktörlerden kaynaklandığı görülmektedir.

İç kulakta ve işitme merkezine giden sinirlerde oluşan bu duyuşal-sinirsel nitelikteki işitme yetersizliklerinin nedenleri üç dönemde ortaya çıkabilmektedir.

1. Doğum Öncesi Dönem: Bu gruptaki nedenler ana rahminde döllenmeden başlayıp doğuma kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Anne-babada ya da önceki kuşaklarda görülen işitme yetersizliği kalıtsal olarak doğan bebekte de görülebilir.

- Annenin hamileliği sırasında iç kulak ve işitme sinirlerinde hasar oluşturan ve işitme kayıplarına neden olan ilaçlar kullanması,

- Kan uyuşmazlığı,

- Annenin hamilelik süresince, özellikle hamileliğin ilk üç ayında kızamıkçık (rubella), kabakulak, kızamık gibi hastalıklar geçirmesi.

- Annenin hamilelik döneminde böbrek hastalığı, şeker hastalığı, kansızlık geçirmesi, röntgen çektir-

mesi, bir kazaya maruz kalması bebekte işitme yetersizliği oluşturan nedenler arasında görülmektedir.

2. Doğum Anı Dönem:

- Doğum sırasında bebeğin kafa travması geçirmesi.

- Güç doğum nedeniyle boyuna kordon dolanması ve bu yüzden oksijensiz kalması, ya da oksijen fazlalığının oluşması.

- Kandaki bir maddenin (bilirubin) olması gereken düzeyden daha yüksek bir değere ulaşması, çocuğun sarılık geçirmesi.

- Çocuğun doğum kilosunun 1500 gr. dan az olması (Prematüre doğum) doğum anı nedenler arasında görülebilmektedir.

3. Doğum Sonrası Dönem:

- Çocuğun kızıl, kızamık, menenjit, boğmaca, difteri, ansefalit, kabakulak gibi yüksek ateşli hastalıklar ve havale geçirmesi.

- Hastalıklar için alınan ilaçlar özellikle streptomisin ve diğer antibiyotiklerin, hatta aspirinin fazla miktarda alınması.

- İşitmesine zarar verecek şekilde kaza geçirmesi doğum sonrası dönemde çocukta işitme yetersizliğinin en önemli nedenlerini oluşturmaktadır.

Bu nedenler, çocukta duyuşal sinirsel nitelikte ağır ve çok ağır düzeyde işitme kayıplarına yol açmaktadır. Bu nitelikteki kayıplar için tedavi ya da ameliyat yapılmamakta, eğitimle sorun çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Ülkemizde değişik nedenler sonucu işitme engelli olan bireylerin sayısı tam olarak bilinmemekle birlikte 1000 kişiden 6'sının işitme engelli olduğu belirtilmektedir.

İŞİTME ENGELLİ ÇOCUKLARIN GELİŞİMSSEL ÖZELLİKLERİ HAKKINDA NELER BİLİYORUZ?

Çocuklarımızla anlamlı ve yakın ilişkiler kurmamız, gelişmelerine ve öğrenmelerine yardımcı olabilmemiz, ancak onları çok iyi tanımamızla mümkündür. Bu yüzden çocuklarımızın gelişimsel özelliklerini bilmemiz gerekir. Sadece siz anne-babaların değil, çocuklarınızla çalışan öğretmenin, uzmanın, toplumdaki diğer bireylerin de çocuğunuzu çok iyi tanımaya gereksinimleri vardır.

Hepiniz işitme yetersizliği olan çocuğunuzla yaşadığınız sürece zaman zaman řu tür sorularla karşı karşıya kalmışsınızdır. "Çocuğum konuşmayı öğrenebilecek mi?" "Söylediklerimi hiç anlamıyor. Acaba zekâsında bir problemi mi var?" "Benim

çocuğum çok disiplinsiz ve uyumsuz acaba bütün işitme engelli çocuklar aynı mı?" "Yürümesinde problemi var. Sık sık düşüyor. Acaba işitme yetersizliğinden mi?" "Acaba okulda başarılı olabilecek mi? Dans etmeyi, müzikten zevk almayı öğrenebilecek mi?" gibi.

Eğer bu ve benzeri soruların cevabını bulursanız çocuğunuzla olan ilişkileriniz de olumlu olarak etkilenecektir.

Bu nedenle şimdi isterseniz işitme engelli çocuğunuzun gelişimsel özelliklerini sizinle birlikte inceleyelim.

İşitme engelli çocuklar temelde işiten yaşlılarıyla aynı özellikleri taşırlar. Aynı gelişimsel aşamaları izleyerek büyürler. Onlar da psikolojik, fiziksel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlara sahiptirler. Her çocuk gibi, kendi aralarında bireysel farklılıklar gösterirler.

Çocuğumun işitme yetersizliği onun dil ve konuşma gelişimini etkiler mi?

Hepinizin bildiği gibi işitme yetersizliği olan çocukların gelişimlerinin en ağır etkilenen alanı dil ve konuşma gelişimleridir. Çünkü dili ve konuşma işiterek öğrenilmektedir. Bu nedenle de çocuğun dil ve konuşma gelişimi özellikle konuşmayı anlaması ve konuşabilmesi değişik derecelerde etkilenmektedir.

Acaba bütün işitme engelli çocukların dil ve konuşmaları aynı düzeyde mi etkilenmektedir? Hayır,

işitme engelli çocuklarda dil ve konuşma gelişimle-
rindeki bu yetersizlik değişik düzeylerde olabilmek-
tedir.

Dil ve konuşmada görölen yetersizlik önceden de
değinildiği gibi işitme yetersizliğinin ağır ve çok ağır
düzeyde olmasına göre farklılık göstermektedir.
Ayrıca işitme kaybı ne kadar erken bir dönemde
oluşmuşsa çocuğunuzun dil ve konuşmadaki güçlük-
leri de o kadar fazla olabilmektedir.

İşitme engelli çocuklar da, işiten çocuklar gibi
aynı dil gelişimi aşamalarını izlerler. Yani işitme
engelli çocuk da babıldama dönemine (baba-ba, da-
da-da şeklinde hece tekrarlarının yapıldığı dönem)
işiten bebekle aynı zamanda girer. Fakat bu
aşamadan sonra babıldamayı bırakır. Peki bu neden
olabilir?

İşiten bebekler yetişkinlerin sözel cevaplarını ve
kendi babıldamalarını işiterek dilini geliştirirler. İşitme
engelli bebek ise kendi babıldamalarını, seslerini
işitemediklerinden daha ileri bir gelişim göstere-
mezler. Çünkü işitme engelli bebeğin annesi, işiten
bebeğin annesi gibi davranmamaktadır. İşitme
engelli bebeği için üzölmekte, kaygılanmakta bu
nedenle de normal iletişim kurmakta zorlanmaktadır.
Çocuğum nasıl olsa işitmiyor diye onunla daha az
konuşmakta ya da hiç konuşmamakta ve onunla
daha az oynamaktadır. Bu tür bir yaklaşım da

çocuğun annesini model almasını, onu taklit etmesini, ses üretmesini, sesleri birleştirmesini engellemektedir. İşte burada sizler çocuğunuzun içinde bulunduğu çevreden kaynaklanan olumsuz koşulları düzelttiğinizde ve gerekli eğitim desteğini sağladığınızda onun dil ve konuşmalarını geliştirebilirsiniz. Bunları nasıl yapacağınızı daha ileriki sayfalarda anlatacağız. Şimdi çocuklarınızın özelliklerini incelemeye devam edelim.

Çocuğumun İşitme Yetersizliği Onun Zihinsel Gelişimini Etkiler mi?

Birçok anne baba çocuğunun konuşmaları anlamadığını ve tepki vermediğini görerek, onun aynı zamanda zihinsel engelli olduğunu düşünür. Oysa işitme kaybı tek başına çocuğunuzun zeka düzeyini etkilemez. Nasıl ki işitenler arasında normal, daha çok zeki ve daha az zeki olanlar varsa, işitme engelliler arasında da normal, daha az zeki ve daha çok zeki olanlar vardır.

Çocuklar çevreleri hakkında bilgileri, kavramları görme, işitme, koklama, tatma, dokunma gibi tüm duyu organlarının ortak çalışmasıyla edinirler. Bu organların herhangi birinde oluşan hasar farklı algılamalara ve bazı kavramların daha zor öğrenilmesine neden olabilir. İşitme engelli çocuklar da işitmedeki bu yetersizlikleri nedeniyle bazı kavramları, özellikle soyut olanları öğrenmekte güçlük çekebilirler.

İşitme engelli çocuklar dildeki yetersizliklerine bağlı olarak okulda da bazı derslerde başarısız olabilirler. Özellikle okuma-yazma, türkçe, tarih, coğrafya gibi dile dayalı derslerde büyük güçlükleri vardır. Ancak bu durum onların doğuştan bir akademik ya da zihinsel yetersizliklerinin olduğunu göstermez. İşitme yetersizliğinin dezavantajlarını azaltmak için daha yoğun bir eğitime ve desteğe gereksinimlerinin olduğunu ortaya koyar.

Çocuğumun İşitme Yetersizliği Onun Fiziksel Gelişimini Etkiler mi?

İşitme engelli çocukların fiziksel gelişimleri işiten akranlarından farklı değildir. Çünkü genelde işitme yetersizliği fiziksel gelişimi etkilemez. İşitme engelli çocuklar da işiten akranları gibi koşarlar, oynarlar ve dans ederler. Boyları, kiloları işiten akranları gibi gelişir. Yalnız bazı tür işitme kayıplarında büyüme sırasında motor becerilerde ve denge sağlamada yetersizlikler görülebilir. Ancak çocuğunuz gelişme gösterdikçe ve eğitimle bu problemlerin üstesinden gelebilir.

Çocuğumun İşitme Yetersizliği Onun Duygusal Gelişimini Etkiler mi?

İşitme yetersizliği, çocuğunuzun duygusal gelişimi üzerinde bazı olumsuz etkilere yol açabilir.

İşitme yetersizliğinin en önemli etkisinin dil ve konuşmanın gelişiminde dolayısıyla iletişimde olduğunu söylemiştik. Bir an için hayal edin. Eğer sizin de

sınırlı bir iletişiminiz olsaydı, ya da hiç iletişim kuramasaydınız ne olurdu? Eğer siz çok az şey söyleyebilseydiniz, diğerlerinin söylediklerini çok az anlasaydınız ya da hiç anlamasaydınız çok farklı bir dünyanız olurdu değil mi? İnsanlarla anlaşamadığınızda zaman zaman öfke nöbeti, kızgınlık içinde olacak, gözyaşları içinde mutsuzluk duyacak, isteklerinizi engellenmiş hissedecektiniz. Gerçekte sizlerin böyle bir dünyayı hayal edebilmeniz çok önemlidir. Bu sizin çocuğunuzun içinde bulunduğu dünyayı daha iyi anlamınıza yardımcı olacaktır.

İsteğini anlatamadığı için bazen çocuğunuzun hırçınlaştığını, bazen etrafa zarar verdiğini bazen de ağlamaya başladığını gözleyebilirsiniz. Eğer bu davranışları çocuğunuzda gözlediyseniz, telaşlanmayın. Biliyorsunuz ki, o isteklerini anlatmakta ve sizin ona söylediklerinizi anlamakta güçlük çektiğinden böyle davranıyordur. Burada dikkat etmeniz gereken, çocuğunuzda görülebilecek olan bu olumsuz davranışların sık sık ortaya çıkmaması için daha sabırlı ve onun isteklerine daha duyarlı olmanız gerektiğidir. Çocuğunuzun duygusal gelişiminde sevgi çok önemlidir. Çocuğunuza sevgiyle, şevkatle yaklaşın, onunla konuşun. Eğer çocuğunuz sizin sevginizden emin olursa, bu güçlükleri daha kolaylıkla aşacaktır.

Anne babaların çocuklarını konuşmaları konusunda zaman zaman zorlayıcı olmaları, zorlanmasına,

anlamasının güçleşmesine ve sonuçta hırçınlaşmasına yol açabilir. Anne babalar çocukları ile aralarındaki iletişim azaldıkça, daha koruyucu davranmaktadırlar. Diğer çocuklarını cezalandırdıkları olaylarda işitme engelli çocuklarını aynı şekilde cezalandırmamaktadırlar. Bu tür davranışlar işitme engelli çocuğunuzun duygusal gelişiminin sağlıklı biçimde tamamlanabilmesini engelleyebilir. Bu yüzden ona aile içinde diğer kardeşlere davrandığınız gibi davranın ve sorumluluk verin. Unutmayalım, çocuğunuz yalnızca işitme duyusunun görevini tam olarak yerine getirememesi sonucu iletişim kuramadığı için güçlükler yaşamaktadır. Duygusal gelişiminin sağlıklı olması, sizin onunla günlük yaşamınızda işitme engelli olduğunu unutmanız, sürekli hatırlamanız, ona işiten biri gibi davranmanızla ve iletişim kurmanızla mümkündür.

Çocuğumun İşitme Yetersizliği Onun Sosyal Gelişimini- Uyumunu Etkiler mi?

Sosyal ve kişilik gelişimi toplumun genelinde ağırlıklı ile iletişime bağlıdır. İşitme engelli çocuğun sıklıkla aile olaylarının dışında tutulması, aile içindeki konuşmalara, tartışmalara katılmaması, işitenlerle, arkadaşlık kurmaları için teşvik edilmemesi, sosyal ve kişilik gelişimini etkileyebilmektedir. İşiten çocuklar yalnızca sesleri duymazlar, ailede olup bitenlere, anne-baba arasındaki kavgalara, kişisel ve işe ait

telefon konuşmalarına da kulak kabartırlar. İşitme engelli çocuklar ise, böylesi bir deneyim yetersizliğine sahiptir. Bu durum onun sosyal gelişiminde uzun süreli etkiler yapabilmektedir.

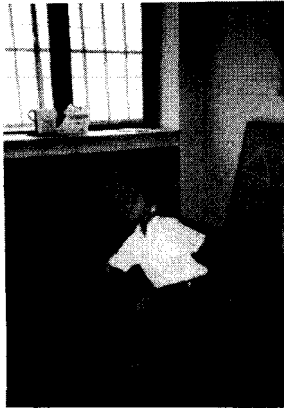
Toplumla iletişimlerinin sıklıkla kesilmesi onların kısmen toplumdan soyutlanmalarına neden olabilir. Zaman zaman arkadaşlık kurmada güçlükleri vardır ve bu nedenle öğretmenleri tarafından çok utangaç ve içe dönük olarak algılanabilirler. Diğer engel gruplarına göre daha fazla kendisi gibi işitme yetersizliği olan akranlarıyla birarada bulunmaktan hoşlanırlar. İşitenlerle kaynaşmalarında daha çok güçlükler yaşarlar. İletişim becerileri gelişmemişse arkadaş sohbetlerine katılamamakta, işiten arkadaşlarının kelime oyunlarına dayalı kendi aralarında yaptıkları güldürüleri, komiklikleri anlayamamakta, herkes gülerken o hayal kırıklığına uğramakta kendini budala, gülünç hissedebilmektedirler.

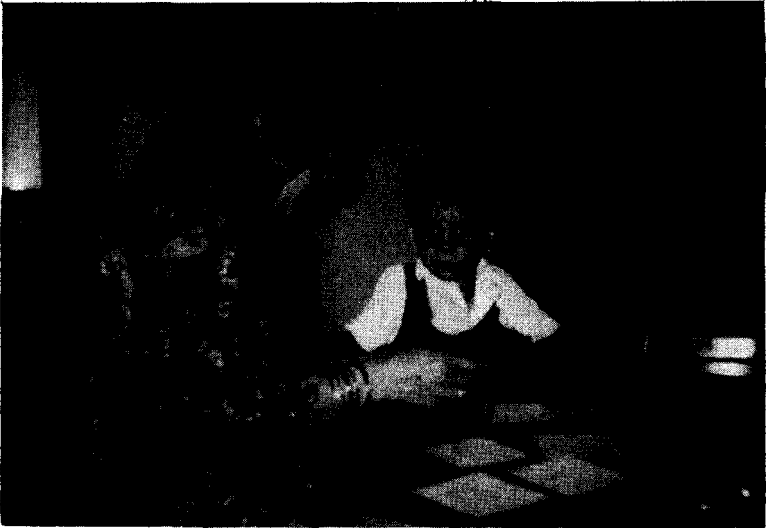
Eğer işitenler, onun konuşmalarını anlamakta güçlük çekiyorlarsa ve çocuk bunun farkında ise iletişimde konuşmayı kullanmaktan kaçınmakta ya yazıya başvurmakta, ya da daha iyi konuşabilen işitme engelli arkadaşına söylemek istediklerini tercüme ettirmektedirler.

Ayrıca çocuğa sınırlı açıklamalar yapmak, kısıtlı deneyimler sunmak onları diğerlerini anlama fırsatından yoksun bırakmakta, onlarla ilişki kurmaktan kaçınmalarına yol açmaktadır.

İşitme engelli çocuklar aile içinde ve dışında yaşadıkları olumsuz deneyimler sonucu kendileri hakkında olumlu düşünceler geliştirmemekte, kendilerine güvenmemektedirler.

Bu yüzden sosyal ve kişilik gelişimlerinin olumsuz olarak etkilenmemesi için çok erken yaşlardan itibaren onlara ailenin bir bireyi gibi davranmalı ve işiten çocuklarla arkadaşlık yapmaları için onları cesaretlendirmelisiniz. Gerekli durumlarda işiten çocuklara ve toplumdaki diğer kişilere işitme engelli çocuğunuzun özelliklerini tanıtmalısınız. Çocuğunuzun yalnızca işitemediğini, bu nedenle konuşmada zorluk çektiğini, ancak onların yardımıyla bu zorlukları azaltabileceğini anlatmalısınız. Eğer bu kaynaşmayı erken yaşlarda gerçekleştirirseniz, çocuğunuz daha ileri yaşlarda, daha az zorlanacak ve sosyal gelişimi de daha az etkilenecektir.

III. BÖLÜM

İŞİTME ENGELLİ ÇOCUĞUM İÇİN NELER YAPABİLİRİM?

Sevgili anne-babalar buraya kadar sizlere işitme engelli çocuklarınızı tanıtmayı amaçladık. Şimdi ise işitme engelli çocuğunuzun eğitimine ilişkin sizlerin neler yapabileceği konusunda bilgi vereceğiz.

İşitme engelli bir bebeğin aileye katılımı ile belki de daha önce hiç beklemediğiniz ve hazır olmadığınız bir sürece başladınız. Çocuğunuzun engelinin tanılanmasından başlayarak bebeklik, çocukluk, okul yılları ve yetişkinliğe kadar uzanan bir süreç içinde biz eğitimciler siz anne-babaların yardım ve desteğine ihtiyaç duyuyoruz. Sizler çocuklarınızla en fazla birlikte olan onları en iyi tanıyan kişilersiniz. Çocuklarınızın neleri yapıp yapamadığını en iyi bilen kişiler yine sizlersiniz. Hepimizin amacı, işitme engelli çocuğumuza iletişim ve konuşma becerilerini kazandırıp, topluma bağımsız bir şekilde katılımlarını sağlamak. Şimdi bunun için neler yapmamız gerektiği üzerinde duralım.

İşiten bir çocukta olduğu gibi işitme engelli çocuğun da her yaşta farklı gereksinimleri vardır. Buna bağlı olarak da yapılacak yardımlar da farklılaşır. 2 yaşındaki bir çocuğun yemek yiyebilmesi için yardıma gereksinimi olurken 4 yaşına geldiğinde bu işi kendi başına yapabilir hale gelir. Aynı şekilde

1-1,5 yaşları arasında isteklerini konuşma yoluyla anlatmakta güçlük çekerken daha ileriki yaşlarda konuşmayı daha iyi kullanır. Burada önemli olan işitme engelli çocuğunuzun diğer çocuklarda olduğu gibi bir dizi gelişim basamağından geçtiğini görmeyizdir. İşitme engelli çocuklarınız yalnızca işitme duyusunun görevini tam olarak yerine getirememesi nedeniyle konuşma becerilerini kazanmada güçlükleri olan çocuklardır. Bu güçlükleri yenebilmek için eğitime, desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. İşte bu durumda siz anne-babalar çocuklarınızı daha iyi tanıyıp neler yapabileceğiniz konusunda daha bilinçli olursanız onların eğitime ilişkin gereksinimlerini karşılayabilirsiniz. Şimdi sırasıyla farklı dönemlerdeki işitme engelli çocuğunuz için neler yapabileceğiniz üzerinde duralım.

BEBEKLİK DÖNEMİ

Günümüzde çocuğun eğitime başlamak için belli bir yaşa gelmesi beklenmemektedir. Bebeklik dönemi gelişim sürecindeki en önemli dönem olduğundan, bebeğin problemi belirlenip, tanısı konur konmaz eğitime başlanması ile gelişiminin temellerinin atılmış olacağı kabul edilmektedir. Bu dönemde çocuğun bakım, sevgi, şefkat gibi gereksinimlerini karşılamamızın yanı sıra onun için uygun ortam düzenlemeniz, uygun oyuncak ve araçlar seçmeniz gelişimini olumlu yönde etkileyecek, hızlandıracaktır.

Bebeklik döneminde çocuk için en önemli kişiler anne-babalar ve diğer aile bireyleri, en önemli ortam ise ev ortamıdır. Unutmayın, bebeği en iyi tanıyan, onun gereksinimlerini en iyi bilen sizler, bebeğinizin ilk öğretmeni olacaksınız. Bebeğinize nasıl yardım edeceğiniz, eğitime nasıl başlayacağınız konusunda, bu konuda çalışan kurum/kuruluş ve kişilerle işbirliği yapın. Çocuk gelişimciler, odyologlar ve özel eğitimciler yardım alabileceğiniz profesyonel kişilerdir (Bu dönem için başvurabileceğiniz kurum/kuruluş adresleri Ek 3'tedir.)

İşiten bebekler doğumdan itibaren sesleri duyma yeteneğine sahiptirler. Doğumu izleyen ilk birkaç hafta içinde çevrelerinde duydukları seslere başını çevirme, gözlerini kırpma, irkilme gibi tepkiler verirler. Bir ses duyduklarında başı ya da gözleri ile sesin nereden geldiğini anlamaya çalışırlar. Daha iki haftalık iken annelerinin sesini ve yüzünü diğerlerinden ayırdederler. İşiten bebekler büyüdükçe duyma becerisi yardımıyla konuşmaya ilişkin ilk sözcükleri oluşturmaya başlarlar.

İşitme engelli bebekler ise çevrelerindeki konuşmalara, seslere daha ilgisiz kalırlar. Sese doğru başını çevirme, sesin nerden geldiğini arama, sesi izleme çabaları işitme kaybının derecesi arttıkça azalır. Çevrelerindeki bazı sesleri duyarken, bazılarını duyamazlar. Bu durumda anne-babalar çoğu zaman

"iřine geleni duyuyor" diye dūřunūrlar. İřiten bir bebeęe seslendięimizde gōzlerini ya da bařını çevirerek sesi ararken, iřitme engelli bir bebekte sesi arama çabası daha azdır. İřitme kaybı çok ileri derecede ise, çaba daha da azalacaktır.

Tūm ocuklar konuşmaya ilişkin ilk becerileri 0-2 yaşlarını kapsayan bebeklik dōneminde kazanırlar. Bu dōnem alıcı dilin ve dinlemenin gelişmesi için oldukça onemlidir. Nedir bu "alıcı dil?" 0-2 yaşları arasında işiten bir bebeği dūřundūęumuzde daha ilk yılda çevresinde yapılan konuşmaların, duyduğu seslerin ne anlama geldiğini bilir ve uygun tepki verir. Kapı çaldığında, sesi duyar ve kapıya doğru yōnelir, "bana gel" denildiğinde kendisini çağıran kişiye doğru gider, "top nerede?" denildiğinde gōsterir. evresindeki pekçok nesnenin adını sōyleyemese bile "gōster" denildiğinde gōsterir. Kendisinden sōzel olarak istenen basit gōrevleri yapar "tabağı getir" denildiğinde getirir. "Bardağı al" denildiğinde alır. Bu örneklerin sayısını daha da artırmak mōmkündür. 2 yaşına doğru yaklaştığı daha önce öğrendiği pekçok řeyi artık sōylemeye, konuşmaya başlar. Burada dikkat etmeniz gereken konuşmaya başlamadan önce pekçok sōzcūęün anlamını biliyor olmasıdır. Tek tek daha önce öğrendiği sōzcūkleri sōyleyebilir hale gelir. Bu dōneme "alıcı dilin" geliştiği dōnem denir.

Bu süreç işiten bir bebekte kendiliğinden gelişirken işitme engelli bir bebeğin yardıma ihtiyacı vardır ve işitme kaybının derecesi arttıkça bu ihtiyaç da artabilir.

Birçok aile bebeğinin işitme engelli olduğunu öğrendiğinde onunla nasıl konuşacağı, nasıl anlaşacağı kaygısını yaşar. Çoğu zaman nasılsa duymuyor düşüncesiyle günlük yaşamında bebeğiyle daha az konuşur. Onun ihtiyaçlarını belirtmek için kullandığı jest ve seslere karşı duyarsız kalır. Bu durum bebeğin iletişime hazırlanmasını ve alıcı dilin gelişimini olumsuz olarak etkiler. Oysa ki 0-2 yaşları arasında olan işitme engelli bir bebeğin bu dönemde alıcı dilini geliştirmesi için daha fazla yardıma ihtiyacı vardır. Çünkü alıcı dil, konuşmanın oluşmasının ön koşuludur.

Şimdi bu dönemde olan bebeklerinize nasıl yardım edeceğinizi belirlemeye çalışalım.

1. Bebeğinizle bol bol konuşun!

Onunla günlük yaşam içinde olabildiğince çok konuşun. Altını bağlarken, yemek yedirirken, elbiselerini giydirirken, çıkarırken, uyuturken konuşun. Konuşurken onunla göz kontağı kurmaya ve basit sözcükleri kullanmaya özen gösterin. Başlangıçta sizi anlamadığını düşünebilirsiniz. Siz onunla konuştuğça o sizi dinlemeyi öğrenecek ve giderek

sizi daha çok anlayacaktır. Elbiselerini giydirirken "bak Şimdi orabını giyiyorsun", "benim de orabım var" deyip ona gosterin. "Şimdi sana kazağını giydireceğim", "senin kazağın nerede?" "Bak kazağın burada" gibi. Onunla ne kadar çok konuŐursanız o, sizi daha çok dinlemeye ve anlamaya çalıŐacaktır. Günlük yaşam içindeki sözcükleri ne kadar çok duyarsa, zamanla daha çok kelimeyi anlar hale gelecek ve böylece alıcı dili geliŐecektir.

2. Bebeğinizin işitme duyusunu geliştirmeye çalışın!

Daha nceki bölümlerde işitme kaybının derecesi ne olursa olsun her işitme engelli çocukta bir işitme kalıntısı olduğunu ve zamanla bu kalıntıyı daha iyi kullanabilir hale geleceğini söylemiştik. Buna göre her işitme engelli ocuk işitme duyusunu kullanabilir. Bunun için bebeğinize bol sesli ortamlar yaratın. Başlangıçta çevresinde yer alan seslerden yeterince haberdar olmayabilir. Siz ona bu sesleri farketmesi için fırsatlar yaratın. İŞitme eğitimi için sesli oyuncaklardan yararlanabilirsiniz. Bu oyuncaklar ıngırak, davul, zil olabilir. Ya da siz bu oyuncakları kendiniz yapabilirsiniz. Evde bulunan iki metal ya da tahta kaŐık, içine ayrı ayrı pirinç, nohut, doldurulmuŐ kavanozlar bu oyuncakların yerini alabilir. Şimdi sizlere bebeğinizle geçirdiğiniz bir gün içinde bu oyuncaklarla nasıl oynayacağınıza ilişkin bir örnek verelim.

Bebeğinizle birlikteyken onun çıngırağını elinize alın ve değişik yönlerde sallayın. O önce çıngırağı gözleriyle izleyecektir. Zamanla bebeğiniz ıngırak sesini dinlemeyi öğrendikçe, görme alanı dışındayken ıngırak sesini duyduğunda kendisini aramaya başlayacaktır.

3. Bebeğinizle işaret yoluyla iletişim kurmayın!

işaret öğrenilmesi kolay bir iletişim yoludur. Eğer siz bebeğinizle konuşmayı öğrenmeye başladığı bu dönemde işaret yoluyla iletişim kurarsanız, onda konuşma ihtiyacı olmayacaktır. Unutmayın bebeğinizin konuşmayı kazanabilmesi için konuşmaya ihtiyaç duyması gerekir. O size bir şeyi işaretle anlatmaya çalışırsa siz ona konuşmayla karşılık verin. Eğer su istediğinde suyu işaret ediyorsa, "Bak bu su", "Su mu istiyorsun?" "Sana su veriyorum" diyerek ona suyu verin. Oyunağını, giysilerini istediğinde ona bu şekilde konuşarak karşılık verin.

4. Bebeğinizi ses çıkarması için zorlamayın ama onu teşvik edin!

Bu dönemde eğer siz bebeğinizle her fırsatta konuşursanız, etrafındaki seslere dikkatini çekerse-niz, onu dinlemesi için teşvik ederseniz size düşen görevin büyük kısmını yaptığınızı söyleyebiliriz. Bebeğinizi hiçbir zaman aynı yaştaki diğer bebeklerle

kıyaslamayın. Onun konuşma yolunda attığı küçük adımları farkedin. Bundan duyduğunuz memnuniyeti ona iletin. Ekmek isterken bazı sesler çıkarıyorsa, bundan duyduğunuz sevinci ona iletin. O sizi çok iyi gözler. Sizin sevincinizi, memnuniyetinizi anlar.

5. İyi bir dinleyici olun!

Bebeğiniz bazı sesler çıkararak size derdini anlatmaya çalıştığında onu dikkatle dinleyin ve sabırlı olun. Onu anlamaya çalışın. Ona isteklerini anlatabilmesi için fırsat ve zaman verin. Onu dinleyin ve yardım edin. Anlatmaya çalıştığı şeyi farkedebilmişseniz onun konuşmasını tamamlayarak destek olun.

6. İyi bir gözlemci olun!

Bebeğinize yeni bir beceri kazandırabilmeniz için onu çok iyi tanımanız gerekir. Bu nedenle iyi bir gözlemci olun. Çocuğunuzu günlük doğal ortamlarda, evde, sokakta hangi sesleri duyabildiği, neleri söyleyebildiği konusunda gözleyin. Böylece çocuğunuzu daha iyi tanıyacak, gelişmeleri daha iyi göreceksiniz.

Okul Öncesi Eğitim Dönemi

Okul-öncesi eğitim döneminde çocuğunuz bebeklik döneminden çıkmış ve sizinle daha kolay iletişim kurabilir hale gelmiştir. Bundan önceki dönemdeki konuşmaya ilişkin temel becerileri de kazanmıştır.

Bu dönemi bebeklik döneminden ayıran en belirgin özellik alıcı dil ile birlikte verici dilin yani konuşmanın hızlı geliştiği bir dönem olmasıdır. Bu dönemde çocuklar daha önce öğrendikleri pekçok şeyi artık söylemeye başlarlar. Bebeklik döneminde "araba nerede?" dediğimizde arabayı gösterirken bu dönemde "araba" ya da "araba burada" diye söyleyebilir hale gelirler. İlk sözcüğün söylenmesinin ardından hızla başlayan bir konuşma süreci gözlenir.

İletişim ve konuşma becerileriyle birlikte duygusal, fiziksel, zihinsel, sosyal becerilerde de hızlı gelişmeler oluşur. Bu dönemde çocuklar anne ve babaya daha az bağımlıdırlar. Kendi işlerini kendileri yapabilir hale gelirler, arkadaş edinme ihtiyaçları artar. Çevrelerinde olup bitenlerden haberdardırlar. Bir konu üzerinde daha uzun süreli yoğunlaşabilirler (oyuncakla daha uzun süre oynarlar, daha uzun süre televizyon izlerler). Fiziksel açıdan daha bağımsızdırlar. Tek başına merdiven inip çıkma, atlama, tırmanma, giyinme, soyunma gibi becerilerde de başarılıdırlar. Eğer eğitimlerine bebeklik döneminde başlanılmışsa alıcı dilleri oldukça gelişmiş, konuşmaya daha hazır hale gelmiş ya da tek tek sözcükler söylemeye başlamış olabilir.

Peki bu dönemde siz anne-babalar çocuğunuzda iletişim ve konuşma becerilerini geliştirmek için neler yapmalısınız? Şimdi bunları belirleyelim.

Öncelikle çocuğunuzun okul öncesi dönemde eğitim alması için bu yaştaki çocuklara eğitim veren kurum ve kuruluşları araştırmalı ve onlardan yardım almalısınız. Bu kurum ve kuruluşların isimleri ve adresleri arkada Ek 3'de verilmiştir. Bu kurum ve kuruluşlardan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı alanların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu nedenle çocuğunuzun okul öncesi dönemi eğitiminde daha çok üniversitelerin ilgili birimlerinden ve özel merkezlerden destek alabilirsiniz. Ayrıca bu dönemde çocuğunuzun işiten yaşlılarıyla birlikte olması onun dil ve konuşma gelişimi açısından çok önemlidir. Bu nedenle çocuğunuzu okul-öncesi dönemde, özel eğitim merkezlerin yanısıra işiten yaşlılarının devam ettiği okul-öncesi eğitim kurumlarına göndermelisiniz.

Okul öncesi dönemde çocuğunuza eğitim veren bir merkezin bulunmasıyla size düşen görev bitiyor mu? Elbetteki hayır! Bu dönemde işitme engelli çocuğu bulunan siz anne-babalara daha önemli ve güç görevler düşüyor. Unutmayın sizler çocuklarınızın ilk öğretmenisiniz ve çocuklarınızı en iyi tanıyan kişilersiniz. Bu dönemdeki işitme engelli çocuğunuza yardım edebilmeniz için bazı temel ilkeleri gerçekleştirmeniz gerekir. Şimdi bunların neler olduğunu görelim.

1. Çocuğunuzla konuşurken işaret kullanmayın. Bu dönemdeki çocuğunuzu gözlediğinizde onunla olan iletişim ihtiyacınızın daha arttığını görebilirsiniz.

Sizler bu dönemdeki çocuğunuza bazı kuralları öğretmek, bazı becerileri kazandırmak, çevresinde olup bitenleri anlatmak isteyeceksiniz. Çocuğunuzun da istekleri bebeklik dönemine göre daha da artmıştır. O artık işitme duyuları dışında diğer duyularının görevlerini tam olarak yerine getirdiği bir çocuktur. Kendisine ait tercihleri olabilir ve kendi kararlarını kendisi verebilir. Tüm bunları yapabilmek için çocuğunuz ve siz daha fazla sözel iletişime yani konuşmaya ihtiyaç duyacaksınız. Ancak işitme engeli nedeniyle özellikle ileri derecede işitme kaybı söz konusu olduğunda onunla konuşma yoluyla iletişim kurmanız ve onun size isteklerini konuşma yoluyla anlatması güç olacaktır. Böylesi bir durumda siz ve çocuğunuz işaret yoluyla iletişim kurmaya önceki dönemden daha fazla ihtiyaç duyabilirsiniz. Ancak unutmamalısınız, eğer bu dönemde sizler çocuğunuzla işaret yoluyla iletişim kurarsanız onda konuşmayı öğrenme isteği oluşmayacaktır. Çünkü işaret öğrenilmesi kolay bir iletişim yoludur. İletişimini işaret yoluyla sağlayan bir çocuk konuşmaya çok fazla istek duymayacaktır. Ancak burada kastedilen işaret, bizim günlük yaşamda her gün kullandığımız işaretler değildir. Örneğin biz birisine "gel" derken elimizle de gel işareti yaparız. Ya da bir nesnenin büyüklüğünü tanımlarken ellerimizden de yararlanırız. Bunlar bizim günlük yaşamda doğal olarak kullandığımız jest, mimik ve hareketlerimizdir. İşitme engelli çocuğunuz-

la iletişiminizde bu jest-mimik ve hareketlere başvurmanız son derece normaldir ve ayrıca bu hareketler konuşmanızı zenginleştirirler. Hatta başlangıçta çocuğunuzun sözcük dağarcığı hem anlama hem de söyleme açısından sınırlı iken bu jest, mimik ve hareketlere daha çok başvurabilirsiniz. Örneğin sıcak, soğuk, hızlı, yavaş, otur, ver, al, kalk derken ellerinizi ve yüz hareketlerinizi kullanabilirsiniz. Böylece çocuğunuz sizi daha iyi anlayacak ya da bilmediği bir kelimeyi bu hareket yardımıyla daha kolay öğrenecektir.

Peki öyleyse eğer siz konuşmalarınızı bazı işaretlerle destekleyebiliyorsanız biz sizlere işareti kullanmayın derken ne demek istiyoruz? Kullanmanız gereken, hiç bir konuşma olmadan yalnızca eller ile yapılan işaretlerdir. Şimdi kendinizi gözleyin. Çocuğunuzla hiç konuşmadan yalnızca ellerinizle anlaştığınız oluyor mu? Hiç ona "gel" demek istediğinizde konuşmaksızın yalnızca elinizi salladığınız oluyor mu?, ya da "kapıyı aç" derken konuşmaksızın yalnızca ellerinizle gösterdiğiniz oluyor mu? Eğer cevabınız "evet" ise bu cümleyi okuduğunuz andan itibaren böyle davranmayı bırakın ve çocuğunuzla anlaşmak için yalnızca işareti kullanmayın.

2. Çocuğunuza konuşmayı kazandırmak için tek tek sözcükleri öğretmek yerine günlük doğal ortamlardan yararlanın. Hepimiz için en kolay ve kalıcı öğrenme, yaşantılarımız aracılığı ile kazanılan

öğrenmedir. Biz buna yaparak ve yaşayarak öğrenme de diyebiliriz. Çocuğunuz için en iyi öğrenme ortamı doğal ortamdır. Çünkü çocuklar doğal ortam içinde yaparak yaşayarak öğrenirler. Bunun için çocuğunuzun bu doğal ortamlardan yararlanmasını sağlayın. Bunlar neler mi? Günlük ev işleri, çevremizdeki doğal sesler bunlar hep doğal ortamlarda olurlar. Eğer çocuğunuzla birlikte evde iseniz ve dışardan köpek havlaması geliyorsa çocuğunuzun dikkatini buna çekin. "Bak duydun mu?" "Köpek havlıyor" sonra siz de bu sesi taklit edin ve çocuğunuzdan da taklit etmesini isteyin. Taklit ettiğinde ona memnuniyetinizi iletin (başını okşayın, yanağını sıkın vb.). Ayrıca günlük ev işlerinize çocuğunuzunuzu da katın. Salata yaparken, yemek pişirirken ona yaptığınız işleri anlatın ve birlikte konuşun. Ona bazı sorular yöneltin. Domatesi elinize aldığınızda "neydi bu?" diye sorun. Domates diyebilmesi için yardım edin. Kapı çaldığında "kim geldi?" diye sorun "Baba geldi demesi için yardım edin. Çocuğunuza durup dururken "Baba geldi" demeniz ya da "domates" demeniz onun için anlamlı olmayacak ve bu sözcükleri söylemeyecektir, söyleyebilse bile gerektiği zaman kullanamayacaktır. Ancak kapı çaldığında "baba geldi" demesi daha kolay olacaktır. Çünkü çocuklar kendileri için anlam ifade eden somut olayları daha kolay öğrenirler. Örneğin durup dururken "top" demeleri bir top oyununda "topu at"

demelerinden daha zordur. Kısaca çocuklarınıza konuşma becerisini kazandırabilmeniz için uygun yer ve zaman seçmeniz gerektiğini unutmamalısınız.

3. Çocuğunuzu konuşması için zorlamayın ama onda konuşma ihtiyacı yaratın. Çocuğunuzu konuşması için zorlamanız onda bıkkınlık yaratacaktır. Bunun yerine konuşmaya ihtiyaç duyması gelişimi için çok daha önemlidir. Eğer sizler çocuğunuzun ihtiyaçlarını, isteklerini çaba harcamasına gerek kalmadan anlar ve karşılırsanız onda konuşma ihtiyacı oluşmayacaktır. Bu nedenle birşey istediğinde ya da anlatmaya çalıştığında onu dikkatle dinleyin ve izleyin. Bu tutumunuz onda konuşma ihtiyacı yaratacaktır.

Okul Dönemi

6 yaşından sonraki yılları kapsayan dönemdir. Bu dönemin en önemli özelliği artık çocuğunuzun okula başlıyor olmasıdır. Bu döneme ilişkin kaygıları daha bebeklik yıllarından itibaren yaşadığınızı biliyoruz. Şimdiye değin kafanızda hep "Acaba okula gidecek mi?", "okulda başarılı olacak mı?" gibi sorular yer aldı değil mi? Bu tür kaygılarınızın olması oldukça doğal. Burada önemli olan sizin doğru kararı verebilmeniz. İşte biz şimdi sizlere çocuğunuzun eğitime ilişkin okul seçiminde karar vermenizi kolaylaştıracak bazı bilgiler vermek istiyoruz. Çocuğunuz için uygun okula karar vermeden önce ne gibi seçeneklerinizin olduğunu bilmenizde yarar var.

Ülkemizde ilkokul çağına gelmiş işitme engelli çocukların eğitimi için üç seçenek sözkonusudur. Bunlar;

1. Özel Eğitim Okulları: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ve yalnızca işitme engelli çocukların eğitim gördüğü bu okullar hem yatılı hem de gündüzlü olarak eğitim vermektedir. Ülkemizde değişik illerde toplam 40 tane işitme engelliler okulu bulunmaktadır. 1 yıl hazırlık olmak üzere toplam 6 yıl ilkokul eğitimi veren bu okulların ortaokul kısımları da bulunmaktadır. Daha çok farklı alanlarda mesleki eğitim (marangozluk, terzi vb.) vermeyi amaçlayan ortaokul kısmının eğitim süresi üç yıldır. Bu okullara yerleştirme Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Rehberlik Araştırma Merkezleri'nin kendilerine yapılan başvuruları değerlendirerek, öğrenciyi incelemesi sonucu gerçekleştirilmektedir. Fazla başvuru olduğu koşulda da çocuk bir sonraki yıl kayıt için sıraya alınmaktadır.

Rehberlik Araştırma Merkezleri tarafından yapılan incelemede daha çok, ileri ve çok ileri derecede işitme kaybı olan çocuklar bu okullara yerleştirilmektedirler. Yerleştirmede kaybın derecesi ile birlikte çocuğun zihinsel yetersizliği olmaması da dikkate alınmaktadır.

İşitme engellilerin eğitiminde özel olarak yetiştirilmiş personelin (öğretmen, özel eğitim uzmanı, odyolog vs.) yer aldığı bu okulların çoğu gerekli fiziksel

donanıma da (gurup işitme cihazları, yalıtılmış odalar, bireysel eğitim odası gibi) sahiptirler.

2. Özel Sınıflar: Orta-ileri derecede işitme kaybı olan çocukların kabul edildiği bu sınıflar işiten çocukların eğitim gördüğü ilkokullarda yer alırlar. Programı ve öğretmeni ayrı olan bu sınıflarda benzer özellikleri olan 7-8 işitme engelli çocuk bulunur. Çocuklar ders saatlerini kendi sınıflarında geçirirken, ders dışı saatlerde işiten yaşlıları ile bir arada okul ortamını paylaşırlar. İlkokul eğitimi ile sınırlı olan bu sınıflara öğrenci yerleştirmede işitme kaybının derecesi ile birlikte çocuğun sahip olduğu sözel iletişim düzeyi de dikkate alınmaktadır.

3. Kaynaştırma Sınıfları: Hafif ve orta derecede işitme kaybına sahip çocukların işiten akranları ile birlikte eğitim gördüğü sınıflardır. Bu sınıflara öğrenci yerleştirmede diğer seçeneklerde olduğu gibi işitme kaybının derecesi ile birlikte sözel iletişim becerisini kullanma düzeyi de dikkate alınır. Eğer çocuğun konuşma ve konuşulanları anlama becerisi işiten çocukların devam ettiği sınıfta eğitimi sürdürebilecek düzeyde ise bu sınıflara yerleştirme kararı verilir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de işitme yetersizliği olan çocukların olabildiğince normal yaşlıları ile birlikte eğitim görmeleri görüşü benimsenmektedir. Özellikle hafif ve orta derecede işitme kaybı olan çocukların, gerekli düzenlemeler yapıldıktan

sonra ilkokulların işiten çocuklar için açılmış sınıflarına yerleştirilmeleri yasal olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle çocuğunuzun özelliklerini çok iyi tanıyınız. Eğer sizin ve öğretmenin desteği ile bu sınıflarda eğitim görebileceğine inanıyorsanız, bu konuda çocuğunuzun eğitimcileri ile aynı fikirdeyseniz bu yolu deneyiniz. Çünkü çocuğunuzun yaşları ile birlikte eğitim görmesi onun sözel iletişim becerilerini geliştirmesine yardım edecektir. Çocuğunuz pek çok beceriyi yaşlılarını taklit ederek öğrenecek, böylece yaşadığı toplum içinde kaynaşma konusunda önemli bir adım atmış olacaktır. Ayrıca çocuğunuzun bu sınıflara devam edip edemeyeceğine karar verirken işitme kaybının derecesi ile birlikte, sözel iletişim düzeyini de dikkate almayı unutmayınız. Çünkü bazı durumlarda ileri derecede işitme kaybına sahip bir çocuk, hem kendi bireysel özelliklerinden hem de şimdiye değin kendisine sağlanan eğitim olanaklarından (erken eğitim, işitme cihazı kullanma vb.) dolayı orta derecede işitme kaybı olan bir çocukla aynı düzeyde sözel iletişim becerisine sahip olabilir.

İşitme engelli çocuğunuzun eğitiminde yukarıda belirlenen eğitim düzenlemelerine yerleştirme, öğrenci başvuru ve kayıt işlemleri ülkemizin değişik illerinde bulunan Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) aracılığı ile yapılmaktadır. Sizler çocuklarınızın yerleştirilmesini kendi ilinizdeki RAM'lerine başvurarak gerçekleştirebilirsiniz. Ayrıca bulunduğunuz

ildeki RAM'ine başvurduğunuzda Özel Eğitime Genel Müdürlüğü'nün yayınlamış olduğu "Özel Eğitim Rehberi"nden de işitme engelli çocukların eğitim gördüğü okulların isimleri ve adreslerini de öğrenebilirsiniz.

Çocuğunuzu hangi kuruma vererseniz verin eğitim sürecinde unutmamanız gereken bazı noktalar vardır. Bunlar:

1. Çocuğunuzun öğretmeni ve okulun rehber öğretmeni ile işbirliği içinde olun. Çünkü özel eğitimde çocuğun okulda kazandıklarının eve taşınması çok önemlidir. Öğretmenle işbirliği yapmanız onun öğrenmesini kolaylaştıracaktır.

2. Çocuğunuzun okula başladıktan sonra gelişimini olabildiğince takip ediniz. Hangi derslerde zorlanıyor?, hangilerinde daha başarılı? Bu konulardaki gözlemlerinizi öğretmenine aktarmanız, öğretmenin eğitim programını hazırlarken, çocuğunuzun özelliklerini dikkate almasına yardım edecektir. Ayrıca siz de öğretmenden alacağınız bilgilerle çocuğunuzun derslerdeki durumunu daha iyi gözleyebilir, daha çok yardımcı olabilirsiniz.

3. Çocuğunuzda hiç bir değişme gözlemiyorsanız, başka bir deyişle hiç bir ilerleme göstermiyorsa öğretmeniyle, doktoruyla, diğer anne-babalarla görüşünüz. Böylece aksayan noktayı, problemi bularak onun eğitimden en fazla yararlanmasını sağlamış olursunuz.

4. Çocuğunuz hangi okula giderse gitsin, bazı derslerde özellikle dile dayalı derslerde (türkçe, tarih, coğrafya) zorlanabilir. Böyle bir durumda çocuğunuza bu derslerdeki güçlüklerini azaltıcı destek eğitim verebilirsiniz. Bu eğitimi kendiniz gerçekleştirebileceğiniz gibi bir uzman yardımı da alabilirsiniz.

Ergenlik ve Yetişkinlik Dönemi

Bu dönemde çocuğunuz artık bir ergen/yetişkin. O da diğer işiten akranları gibi bir iş ve meslek edinmek, ekonomik bağımsızlığını kazanmak, topluma katılmak, kendi kendine yetebilir hale gelmek isteyecektir. Tüm bu isteklerini yerine getirebilir. Ancak bu dönemde de gereksinimlerini giderebilmesi için bazı temel noktalara dikkat etmeniz ve yardımlarınız gerekebilir.

Ergenlik dönemi tüm gençlerde olduğu gibi işitme engellilerde de zor bir dönemdir. Bu dönemde gencin bağımsızlığını kazanma, beğenme ve beğenilme gibi bazı ihtiyaçları vardır. Çocukluktan ergenliğe geçişte işitme engelli gençlerde, işitme engelinden dolayı işiten akranlarıyla arkadaş edinmede güçlükler, cihaz takmada isteksizlik gibi sorunlar görülebilir. Bu sorunlar çocuğunuzla kuracağınız yakın ve içten bir iletişimle giderilebilir. Ayrıca bu dönemi, çocuğunuzun kolay geçirmesi için bu konuda çalışan bir psikologdan yardım alabilirsiniz.

Günümüzde işitme engelli gençlerin eğitimlerini üniversite sonuna dek sürdürdüklerini görüyoruz. Erken eğitim, erken yaşta cihaz kullanımı, yeterli sözel iletişim becerisi ile bir çok işitme engelli genç üniversite eğitimini gerçekleştirebilmektedir. Özellikle üniversitelerin mimarlık, mühendislik, bilgisayar mühendisliği, teknik eğitim, fen bilimleri gibi daha az dil becerisi gerektiren bölümlerinde okuyan işitme engelli gençler bulunmaktadır. Ayrıca Anadolu Üniversitesi'nde işitme engelli gençlerin devam ettiği bir yüksek okul vardır. Bu gençlerimizin not tutma, dersleri izleme gibi konularda bir takım güçlüklerinin olması oldukça doğaldır. Bu güçlükleri aşağıdaki öneriler doğrultusunda ortadan kaldırmak mümkündür.

1. Not tutma güçlüğü olan işitme engelli öğrenci için aynı sınıfta iyi not tutan işiten bir arkadaşı belirlenerek ders notlarını elde etmesi sağlanabilir. İşiten öğrenci ders sırasında iki kağıt arasına karbon kağıdı yerleştirerek not tutabilir ve böylece fotokopiden daha ucuz bir yolla not tutması sağlanmış olur.

2. Dersi yürüten öğretim elemanı, derste anlatacaklarının yazılı dökümanını ders öncesinde işitme engelli öğrenciye verebilir. Böylece işitme engelli öğrenci ders öncesinde hazırlanarak, anlatılanları daha iyi takip edebilir.

Eğitim süresi sonunda (ki bu süre her zaman üniversite eğitiminin sonunda başlamayabilir, lise ya

da ortaokul eğitimi sonunda da başlayabilir). çocuğunuz yetişkin olmanın en önemli özelliği olan bir iş bulma ihtiyacını duyacaktır. Çocuğunuz da diğer yetişkinler gibi kendine uygun bir işte çalışmaktan zevk alacaktır. Çocuğunuzun aldığı eğitime (ortaokul, lise, meslek lisesi, üniversite) bağlı olarak kazanmış olduğu çeşitli beceriler vardır. Bu beceriler göz önünde bulundurularak bir iş sahibi olması onun için çok önemlidir. Bulduğu işte de başarılı olmaması için bir neden yoktur. O işitme duyusu dışında zihinsel, duygusal fiziksel gelişimi işiten bireylerle benzerlik gösteren bir yetişkindir. Sahip olduğu sözel iletişim düzeyi yani konuşmayı kullanma ve konuşmaları anlama becerisi onun hangi işte daha başarılı olabileceğinin göstergesidir.

Bu dönemdeki işitme engelli gençler/yetişkinler için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okuma-yazma becerilerini geliştirici kurslar düzenlenmektedir. Ayrıca Çalışma Bakanlığı işitme engelli bireylerin meslek edinmelerini kolaylaştırmak için "meslek edinme" kursları düzenlenmektedir.

Yetişkinlik döneminde çocuğunuza, onun kişiliğine saygı göstermeniz, onunla yetişkin ilişkisi kurmanız, çeşitli isteklerini/beklentilerinizi anlamanız, çocuğunuzun yetişkin rollerini öğrenmesini, bağımsız olmasını sağlayacaktır.

Bu kitapçıkta, çocuklarımızı özelliklerini, kendi duygularımızı, onların gelişimi için öncelikle neler yapmamız gerektiğini sizlerle paylaşmaya çalıştık. Her aile ve her çocuk kendine özgüdür, ama yine de bazı ortak yönlerimiz, özelliklerimiz ve duygularımız vardır. Bu kitapçıkta bu ortak yönler vurgulanmaya çalışılmıştır.

Farklı özelliği olan bir çocuk anne-babası olarak aşağıdaki noktaları hep hatırlayalım ve uygulamaya çalışalım.

1. Bu çocuklarımızın normal yaşlılarından farklılıkları olsa da onlarla benzer gereksinimleri olduğunu biliyoruz. Her çocuğun, anne-babasına ve sevgiye ihtiyacı vardır. Bebeğinizin doğduğu andan itibaren sizi şaşırtan kaygılandıran, üzen ve çözümlenemediğiniz tepkileri ve özellikleri olabilir. Durum ne olursa olsun, çocuğunuza sarılın, onu okşayın, kucaklayın ve sevin. Her çocuğun bunlara fazlasıyla ihtiyacı vardır.

2. Çocuklarımızın mutlaka yapamadıkları, beceremedikleri vardır. Gelin biz onların yapamadıklarına, beceremediklerine değil de yapabileceklerine, güçlü yönlerine bakalım, onları geliştirmeye çalışalım.

3. Çocuklarımızı tanıdığımız ölçüde yakınlaşıp severiz. Onların özelliklerini tanımaya çalışalım.

4. Çocuklarımızı, durumlarını saklamayalım... Yakın çevremize, arkadaşlarımıza, komşularımıza ço-

cuğumuzun durumunu ve özelliklerini anlatalım. Bu çok zor ve üzücü bir süreç olsa da çocuğumuzun kabul görmesi ve çevreden yeterince destek alabilmemiz açısından çok önemlidir. Çocuğumuzu tanıtırken de onun yalnızca zayıflıklarını ve yapamadıklarını değil, yapabileceklerini ve başarabildiklerini söyleyelim.

5. Çevremizden bize çok öğütler, fikirler verenler olabilir. Sizler ancak deneyimlerine ve bilgisine güvendiğiniz kişilere ve uzmanlara danışın, onların söylediklerini dikkate alın.

7. Çocuklarımıza yönelik geliştirilecek hizmetlerde bizim de çabalarımız gereklidir. Sizler de gönüllü kuruluşlar, devlet, işverenler, eğitimciler ve uzmanlarla birlikte bu hizmetlerin sağlanabilmesi için yoğun çaba sarfedin, mücadele edin.

Kolay Gelsin

EK: 1

KİTAPTA GEÇEN BAZI KAVRAMLARIN AÇIKLANMASI

İşitme: Kulağın içindeki yapılar, beyine giden sinirler ve beyindeki işitme merkezleri tarafından sesinalgılanmasıdır.

Ses: İşitme duyumuzla aldığımız herşeydir.

İşitme Güçlüğü: İşitmeyi oluşturan yapı ve organlardan herhangi biri ya da birden fazlasının hasar görmesi ve işitmenin görevini yapmamasıdır.

İşitme Kalıntısı: Devam eden işitme

Desibel (Db): Sesin ölçülmesinde kullanılan şiddet ölçü birimi

Frekans (Hz): Sesin titreşim miktarlarını (perdesi) belirten ölçü birimi

Odyogram: Bireyin işitme eşiğinin haritasını gösteren grafik

İletimsel İşitme Kaybı: Fonksiyonunu tam olarak yerine getiremeyen dış ve orta kulağın neden olduğu tedavisi mümkün olan işitme kaybı.

Duyusal-sinirsel İşitme Kaybı: İç kulaktaki salyangoz ya da işitme sinirlerinin hasarının neden olduğu işitme kaybı.

Kulak Kalıbı: İşitme cihazına bağlanan ve çocuğun kulağına tam olarak yerleştirilmesi için biçimlendirilebilen plastik ya da benzeri materyal parçası.

EK: 2

DESİBELLERİN ANLAMI NEDİR?

İşitme cihazı olmadan hangi sesler işitilebilir?	db	Konuşmayı anlama yeteneği	İşitmenin tanımlanması	İşitme cihazı
düşen yaprak	0'dan 20'ye	Konuşmayı anlamada güçlük yok	Normal işitme	Hayır
gazete okuma	20'den 35'e	Alçak sesle yapılan konuşmayı anlamada az güçlük	Çok hafif kayıp	Hayır
fısıldaşma	35'den 45'e	Özellikle çevre, arka gürültüsü olduğunda normal konuşmayı anlamada problemler.	Hafif düzeyde kayıp	Herzaman değil
akan musluk	45'den 60'a	Yalnızca yükseltilmiş konuşmayı ya da gürültüleri işitebilir.	Orta düzeyde kayıp	Genellikle
ağır bir kamyon	60'dan 80'e	Konuşma yükseltimedenden ve dudaktan okuma olmadan konuşmayı anlamada yetersizlik	İleri düzeyde kayıp	Evet
yoğun trafik	80'den 100'e	Yükseltimedenden ve dudaktan okuma olmadan konuşmayı anlamada çok yoğun güçlük	Çok ileri düzeyde kayıp	Evet
uçak	100'den 120'ye	Oldukça yükseltilen konuşma anlaşılabilir, fakat ses bozuktur.	Çok ileri düzeyde kayıp	Evet

EK: 3**İŞİTME ENGELLİLERLE İLGİLİ TANIMLAMA
KURUMLARI**

Kurumun Adı	Açık Adresi	Telefon No
Ankara Ün. İbn-i Sina Hast. KBB Böl. Odyoloji Ünitesi	A.Ü. İbn-i Sina Hastanesi ANKARA	0 (312) 310 33 33
H.Ü. KBB Bölümü İşitme, Konuşma Denge Ünitesi	Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi ANKARA	0 (312) 310 35 45
GATA KBB Bölümü ve Odyoloji Ünitesi	G.A.T.A. KBB Bölümü Etlik-ANKARA	0 (312) 321 37 06
SSK Hastanesi KBB Bölümü ve Odyoloji Ünitesi	SSK Hastanesi Dışkapı-ANKARA	0 (312) 317 05 05
Ankara Hastanesi KBB Bölümü	Ankara Hastanesi Dikimevi-ANKARA	0 (312) 363 33 30
Gazi Ün. Tıp Fak. KBB Böl	Gazi Ün. Tıp Fak. KBB Bölümü Beşevler-ANKARA	0 (312) 214 10 00
Ankara Ün. Dikimevi Sağlık Meslek Eğt. Fak. Odyoloji Ünitesi	A.Ü. Dikimevi Sağlık Meslek Eğitim Fakültesi Odyoloji Ünitesi ANKARA	0 (312) 319 78 84

Not : Ankara ili dışındaki tanımlama kurumları bulunduğunuz ildeki üniversite ya da hastanelerinin kulak-burun-boğaz bölümleri ve odyoloji üniteleridir.

EK: 3

İŞİTME ENGELLİLERLE İLGİLİ CİHAZ SATIŞ MERKEZLERİ

Kurumun Adı	Açık Adresi	Telefon No
Odyoloji Merkezi	Menekşe Sokak 2 No: 19/3 Kızılay - ANKARA	0 (312) 418 08 61
Philips-Danavox İş. Cih. Sat. Merk.	Menekşe Sokak 2 No: 19/17 Kızılay - ANKARA	0 (312) 418 08 61
Ankara İşitme ve Konuşma Merk.	Selanik Cad. 2 No: 47/6 Kat: 3 Kızılay - ANKARA	0 (312) 425 54 23
TEK-SES İş. Cih. Sat. Merk.	Bayındır Sokak No: 11/4 Kızılay - ANKARA	0 (312) 425 54 23
Rexton İş. Cih. Sat. Merk.	Sakarya Caddesi No: 22/G Kızılay - ANKARA	0 (312) 431 16 10
Hansaton İş. Cih. sat. Merk.	Karanfil Sokak No: 17/3 Bakanlıklar - ANKARA	
Unitron İş. Cih. Sat. Merk.	Konur Sokak, No: 54/5 Kızılay - ANKARA	0 (312) 418 55 21
Oticon radyo-Vestibuler Merk.	Menekşe Sokak 1 No: 5/1 Kızılay - ANKARA	0 (312) 425 76 68

Not : Ankara ili dışındaki cihaz satış merkezlerinin adres ve telefon numaralarını yukarıda belirtilen telefon numaralarından öğrenebilirsiniz.

EK: 3

İŞİTME ENGELLİLERLE İLGİLİ OKULÖNCESİ VE TEMEL EĞİTİM KURUMLARI

Kurumun Adı	Açık Adresi	Telefon No
A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü	A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Cebeci - ANKARA	0 (312) 363 33 50
H.Ü. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü İşitme Konuşma Eğitim Merkezi	Hacettepe Üniversitesi S.H. Meslek Yüksek Okulu Samanpazarı - ANKARA	0 (312) 310 86 23 0 (312) 311 35 00
H.Ü. Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü	Hacettepe Üniversitesi Samanpazarı - ANKARA	0 (312) 310 35 45
Günüşiği İşitme - Konuşma, Ses Bozuklukları, Özel Rehabitasyon Merkezi	Menekşe Sokak 1 No : 5/6 Kızılay - ANKARA	0 (312) 417 10 49
Özel Yükselen Gelişim Özel Eğitim ve İlköğretim Okulu	Libya Caddesi No : 70 Kocatepe - ANKARA	
Uğurlu Çocuk Gelişim ve Eğitimi Merkezi	Konur Sokak No : 28/3 Bakanlıklar - ANKARA	0 (312) 317 72 93
Özel Eğitim ve Rehberlik Bürosu	Tunus Cad. No: 7/2 Kavaklıdere - ANKARA	

Not : Ankara ili dışındaki okulöncesi ve temel eğitim okulları ile bilgiyi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan **Özel Eğitim Rehberi**'nden bulabilirsiniz. Bu rehber bulunduğunuz ildeki Rehberlik Araştırma Merkezleri'nden sağlanabilir.

EK: 3

İŞİTME ENGELLİLERLE İLGİLİ OKULÖNCESİ VE TEMEL EĞİTİM OKULLARI (Devam)

Kurumun Adı	Açık Adresi	Telefon No
Hisar İlkokulu ve Sanat Ortaokulu	Ahiler Mah. Çağdaş Sok. Aydınlıkevler-ANKARA	0 (312) 316 08 56
Kemal Yurtbilir Anaokulu ve İlköğretim Okulu	Örnek Mah. Adalı Halil Sok. Aydınlıkevler-ANKARA	0 (312) 317 55 75

Not : Ankara ili dışındaki okulöncesi ve temel eğitim okulları ile bilgiyi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan **Özel Eğitim Rehberi**'nden bulabilirsiniz. Bu rehber bulunduğunuz ildeki Rehberlik Araştırma Merkezleri'nden sağlanabilir.

EK: 3

İŞİTME ENGELLİLERLE İLGİLİ VAKIF VE DERNEKLER

Adı	Açık Adresi	Telefon No
Vakıflar		
Türkiye Sakatları Koruma Vakfı	Tunalı Hilmi Cad. 84/9 ANKARA	0 (312) 417 96 91
Türkiye Sakatları Koruma Vakfı	Selanik Cad. No: 27/12 ANKARA	
Türkiye Sakatlar Konfederasyonu	Soysal İş Hanı Kat : 1 Kızılay - ANKARA	0 (312) 434 51 00
Dernekler		
Türkiye Sağır Dilsizler Derneği	Çınarlı Mah. 123 No: 15/4 ANKARA	
Türkiye Sağır ve Dilsizler Derneği	Necatibey Cad. No: 23/2 ANKARA	

Not : Ankara ili dışındaki dernek ve vakıflar ile ilgili bilgiyi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan Özel Eğitim Rehberi'nden bulabilirsiniz. Bu rehber bulunduğunuz ildeki Rehberlik Araştırma Merkezleri'nden sağlanabilir.

**"Aile Türk toplumunun temelidir."
Anayasa Madde 41.**